

**Schrik niet van wat je hoort,
voordat je het gezien hebt.**

***Voldoende aansluiting voor acteurs met een
verstandelijke beperking***

Auteurs: Jitske van der Meer (SPH) & Renate Tuit (SPH), Klas S4A

Opdrachtgever: Ellis Hiensch
Momo Theaterwerkplaats
Renswoudseweg 1
6744 WE Ederveen
Tel: 0318-570569
www.momothaterwerkplaats.nl

Afstudeerbegeleider: Marcel Tiemensma
Onderwijsinstelling: Christelijke Hogeschool Ede
Oude kerkweg 100
6717 JS Ede

MOMO
THEATERWERKPLAATS

*Voor kunstzinnige talenten
met een hulp- en / of zorgvraag.*

Ede, mei, 2014

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksverslag van ons gedane onderzoek bij Momo Theaterwerkplaats te Ederveen. Momo Theaterwerkplaats (hierna ook te noemen Momo) biedt een theaterwerkplaats aan mensen met een beperking. Deze vorm van begeleiding heeft als doel om ongekende talenten zichtbaar te maken en ze een podium te geven.

Vorig jaar heeft Jitske van der Meer een jaar stage gelopen bij Momo. Deze stage beviel haar zo goed dat zij graag bij Momo het afstudeeronderzoek wilde doen. Renate Tuit zag hier potentie in en daarmee was het onderzoeksteam tot stand gekomen.

Ter oriëntatie zijn we een gesprek aangegaan met Ellis Hiensch, zakelijk leider binnen Momo. Hieruit kwam de vraag hoe de creatieve professionals, die werkzaam zijn bij 'Momo theaterwerkplaats', hun verstandelijk beperkte acteurs (hierna ook te noemen acteurs) voldoende aansluiting kunnen laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede.

We zijn Ellis Hiensch erg dankbaar voor de tijd die ze in ons afstudeeronderzoek heeft geïnvesteerd. Haar ideeën, feedback en de openheid in de gesprekken hebben we erg gewaardeerd. In het onderzoek zijn we samen met de creatieve professionals die werkzaam zijn binnen Momo, een zoektocht aangegaan. We zijn in gesprek geweest en hebben samen gebrainstormd over de mogelijkheden en haalbaarheid van experimenten, dit voor een optimale aansluiting bij Momo en acteurs. De gedane experimenten zijn ook steeds terugkoppelt in vergadermomenten en zijn we met elkaar naar verdere stappen gaan kijken. We zijn het team dan ook erg dankbaar voor hun tijd, het mee willen denken, de humor en het enthousiasme.

De twee acteurs binnen Momo, die hebben meegewerkt aan ons onderzoek, willen we ook speciaal bedanken voor hun medewerking bij interviews en het meedenken. Ook willen wij de theaterwerkplaatsen: de Eenhoorn, Tiuri en Theater Totaal bedanken voor hun medewerking bij onze interviews.

Daarnaast willen wij onze afstudeerbegeleider Marcel Tiemensma bedanken voor de begeleiding vanuit de Christelijke Hogeschool Ede. Bedankt voor de feedback en de hulp om op tijd vooruit te denken in het onderzoeksproces. Ook Jochum Muurling willen we bedanken die het Plan van Aanpak voor dit onderzoek heeft nagekeken. Het was voor ons even frustrerend en het vergde ons doorzettingsvermogen. Dit om uiteindelijk een goedkeuring te krijgen voor het Plan van Aanpak. Maar de duidelijkheid in ons Plan van Aanpak heeft ons uiteindelijk in het proces en de uitwerking erg geholpen.

Wij zijn Momo dankbaar dat wij dit onderzoek mochten doen. Het onderzoek was ontzettend leerzaam en we hebben met plezier dit afstudeeronderzoek gedaan.

Wij hopen dat dit onderzoek daadwerkelijk handvaten geeft aan de creatieve professionals binnen Momo om de verstandelijk beperkte acteurs aansluiting te doen vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede. Dit zodat de acteurs van Momo ook in Ede, zichzelf en hun talenten zichtbaar kunnen maken, zodat zij de waardering mogen krijgen die zij verdienen.

Jitske van der Meer & Renate Tuit

Ede, mei 2014

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Inleiding	7
Hoofdstuk 1 Aanleiding tot onderzoek	
1.1 Het onderwerp	8
1.2 Probleemstelling	11
1.3 Doelstelling	11
1.4 Achtergrond	12
Samenvatting	15
Hoofdstuk 2 Opzet van het onderzoek	
2.1 Methode	16
Samenvatting	20
Hoofdstuk 3 Aansluiting acteurs met ondernemers en het gemeentebestuur van Ede	
3.1 Wat is voldoende aansluiting?	21
3.1.1 Volgens de creatieve professionals van Momo	21
3.1.2 Volgens de acteurs	22
3.1.3 Volgens andere theaterwerkplaatsen	22
3.2 Op welke manier is er geprobeerd aansluiting te vinden?	24
3.2.1 Aansluiting met ondernemers	24
3.2.2 Gemeentebestuur	24
3.2.3 Overige vormen van aansluiting	24
3.2.4 Bij andere theaterwerkplaatsen	25
3.3 Wat zijn de effecten van dit stadium nu?	27
3.3.1 Volgens de creatieve professionals van Momo	27
3.3.2 Volgens de acteurs	27
3.3.3 Volgens andere theaterwerkplaatsen	28
3.3.4 Volgens de literatuur	29
3.4 Oorzaak van onvoldoende aansluiting	30
3.4.1 Volgens de creatieve professionals van Momo	30
3.4.2 Volgens acteurs	31
3.4.3 Ten opzichte van andere theaterwerkplaatsen	31
3.4.4 Vanuit gesprekken met de wethouders	32
3.4.5 Vanuit literatuur	32
3.4.6 Andere mogelijke oorzaken	33
Samenvatting- Conclusie	33
Hoofdstuk 4 Praktijkonderzoek	
4.1 Waarom experimenten	35
4.2 Experimenten	36
4.3 Onderbouwing experimenten	36
4.3.1 Beursvloer	36
4.3.2 NL doet dag	38

4.3.3 Introductiefilmpje	39
4.3.4 Ouderavond	39
4.3.5 Gesprekken met wethouders	40
4.3.6 Inschrijven WMO in gemeente Ede	41
Samenvatting	41

Hoofdstuk 5 Interventiemogelijkheden

5.1 De bronnen	42
5.2 Vanuit interviews bij Momo theaterwerkplaats	42
5.3 Vanuit vergaderingen binnen Momo theaterwerkplaats	43
5.4 Vanuit gesprekken met wethouders	44
5.5 Vanuit andere theaterwerkplaatsen	45
5.6 Vanuit literatuur	47
5.7 Vanuit de gedane experimenten	47
5.8 Vanuit observaties en bevindingen	48
5.9 Vanuit andere opgedane contacten	49
Samenvatting	50

Hoofdstuk 6 Conclusie

6.1 Hoofdvraag	51
6.2 Samenvatting	51
6.3 Aanbevelingen	52

Hoofdstuk 7 Discussie

7.1 Beperkingen onderzoek	55
7.2 Beperkingen methode van onderzoek	55
7.3 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	56

Hoofdstuk 8 Evaluatie

Literatuurlijst

Bijlagen op CD-rom

- A. Plan van aanpak
- B. Voorbereiding en reflectie Beursvloer
- C. Interviewvragen
- D. Kernlabels
- E. Filmpjes experimenten
- F. Gespreksverslagen
- G. Interviews fragmenten
- H. Logboek
- I. Enquête ouderavond
- J. Interventielijst
- K. Individuele procesverslagen

Samenvatting

Ons onderzoek hebben wij gedaan voor ‘Momo theaterwerkplaats’ te Ederveen. Zij biedt een theaterwerkplaats aan (jong)volwassenen met een verstandelijke beperking. Deze vorm van begeleiding heeft als doel om ongekende talenten zichtbaar te maken en een podium te geven. Er werd vanuit Momo aangegeven dat de creatieve professionals, die werkzaam zijn bij ‘Momo theaterwerkplaats’, ervaren dat zij hun verstandelijk beperkte acteurs onvoldoende aansluiting kunnen laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede. In het kader van de WMO en de bijhorende laatste ontwikkelingen daarvan in het SPH vakgebied, waarbij een sociaal professional zich als een ondernemer op de markt moet begeven, zijn we dit onderzoek aangegaan.

We hebben onderzoek gedaan met als doel dat de creatieve professionals, hun verstandelijk beperkte acteurs voldoende aansluiting kunnen laten vinden. Dit hebben wij onderzocht door middel van een handelings- /actie onderzoek. We zijn met alle betrokken partijen in gesprek geweest: de creatieve professionals, een tweetal acteurs binnen Momo en met ondernemers en wethouders vanuit de gemeente Ede. Ook zijn we bij drie andere theaterwerkplaatsen geweest. Deze waren de Eenhoorn, Tiuri en Theater Totaal. Als praktijkonderzoek hebben we verschillende experimenten gedaan. De experimenten hebben ons inzicht gegeven in de verschillende aansluitingsmogelijkheden die er zijn voor de creatieve professionals van Momo en in welke mate deze aansluitingsmogelijkheden hun werking hebben in de aansluiting met ondernemers en het gemeentebestuur van Ede. Ter ondersteuning van dit alles hebben we gebruik gemaakt van literatuur.

We hebben eerst onderzocht wat de creatieve professionals, acteurs en de verschillende theaterwerkplaatsen verstonden onder voldoende aansluiting. Er werd aangegeven dat er voldoende aansluiting is als bekend is dat Momo bestaat, naamsbekendheid heeft en echt gevraagd gaat worden om een voorstelling of workshop te geven. Ook is er voldoende aansluiting wanneer Momo met haar acteurs betrokken is met en bij de gemeente Ede, theaterverenigingen en verschillende platformen. Ook werd er genoemd dat wanneer ondernemers en het gemeentebestuur van Ede de acteurs ontmoeten en van elkaar kunnen leren, dit aansluiting is. En dat de acteurs meer onderdeel van de maatschappij worden. Het wordt als mooi aangegeven wanneer het beeld dat sommige mensen hebben van verstandelijk beperkten, dat zij niets kunnen, mede hierdoor zal veranderen in het juist zien van hun mogelijkheden en talenten.

Het wordt als mooi aangegeven als het beeld wat sommige mensen hebben van verstandelijk beperkten mede hierdoor zal veranderen. Vanaf het ontstaan van Momo theaterwerkplaats, vanaf 2006, wordt bevonden dat er weinig aansluiting is met de ondernemers en het gemeentebestuur Ede. Wat opvalt in de contacten die er wel zijn, is dat er vaak sprake is van een kortstondig contact. Deze contacten zijn ontstaan vanuit twee manieren van aansluiting zoeken: het in gesprek gaan met het gemeentebestuur van Ede en contacten die via netwerkcontacten zijn ontstaan. Er is gebleken dat Momo nog niet veel geëxperimenteerd heeft met manieren om deze aansluiting te vinden.

In ons onderzoek zijn we verschillende effecten tegengekomen van onvoldoende aansluiting hebben met de ondernemers en het gemeentebestuur van Ede. Indirect is het belangrijk voor acteurs, ze zijn niet allemaal bezig met deze aansluiting. Het onvoldoende aansluiting hebben, belemmert de groei van de acteurs. Doordat er onvoldoende aansluiting is, wordt dit de acteurs onthouden, betreft gemeente Ede. Ook is er zo minder gelegenheid voor beeldverandering bij ondernemers of het gemeentebestuur Ede. Er zijn verschillende oorzaken die mogelijk voor onvoldoende aansluiting hebben gezorgd. De creatieve professionals hebben zelf nog maar weinig initiatief genomen om contacten te leggen. Er is aangegeven dat er een gebrek aan tijd is, waardoor het er vaak bij inschiet om naast hun overige werkzaamheden ook bezig te zijn met het vinden van aansluiting voor de

acteurs. Men geeft ook aan niet te weten hoe contact te onderhouden. Dat de creatieve professionals woonachtig zijn in omstreken, behalve in Ede wordt ook als oorzaak aangegeven alsmede de locatie van Momo.

Uit ons onderzoek zijn veel interventies ontstaan die genomen kunnen worden. De belangrijkste lichten we er uit. Het lijkt ons goed als Momo een duidelijke visie en aanpak gaat maken voor het aansluiting maken, behouden en bevorderen van het contact met de ondernemers en het gemeentebestuur van Ede. Dat alle creatieve professionals hier actiever mee bezig zijn door te netwerken en cultuurberichten in de gaten te houden.

Het meer samenwerken met ondernemers, waarbij er een win/win situatie is voor beide partijen. En de gemeente regelmatig door Momo zelf benaderd wordt door middel van bijvoorbeeld een uitnodiging.

Inleiding

Vanuit de creatieve professionals, die werkzaam zijn bij Momo theaterwerkplaats, ontstond de vraag hoe zij hun acteurs aansluiting kunnen laten vinden met ondernemers en het gemeente bestuur uit de gemeente Ede, waarin zij gevestigd zijn. In dit verslag kunt u lezen hoe wij, samen met de creatieve professionals en acteurs van Momo, hebben onderzocht hoe deze aansluiting gevonden kan worden en hoe wij hebben geëxperimenteerd in het vinden van deze aansluiting.

Allereerst zullen wij in het eerste hoofdstuk uitleggen wat Momo theaterwerkplaats is en doet. In dit hoofdstuk zullen wij ook uitleggen wat precies het probleem is en wat wij uiteindelijk hebben willen bereiken.

In het tweede hoofdstuk zullen wij u vertellen hoe wij dit onderzoek precies hebben aangepakt. Hierna zullen wij in het derde hoofdstuk deze eerste onderzoeksresultaten beschrijven. We zullen beschrijven hoe de aansluiting tussen de acteurs en de ondernemers en het gemeente bestuur uit de gemeente is, vanaf de start van Momo, wat het effect is van deze onvoldoende aansluiting en wat de oorzaak ervan is.

In hoofdstuk vier vertellen wij u graag over het praktijkonderzoek en de experimenten die wij gedaan hebben, waarna we in hoofdstuk vijf kijken naar de interventiemogelijkheden die er nog liggen voor de creatieve professionals van Momo.

In hoofdstuk zes vatten wij dit alles samen in een conclusie die we daarna ter discussie zullen stellen in hoofdstuk zeven.

We sluiten het verslag af met hoofdstuk acht, een evaluatie van ons afstudeerproject.

Wij wensen u veel leesplezier.

Jitske van der Meer

Renate Tuit

Hoofdstuk 1 Aanleiding tot onderzoek

In dit hoofdstuk beschrijven wij wat de aanleiding is geweest tot het onderzoek. Hierbij zullen wij uitleggen wat nu precies het probleem is waar de creatieve professionals van Momo tegenaan lopen en waarom het zo belangrijk is dat wij hier mee aan de slag zijn gegaan. Ook zullen wij uitleggen wat het doel is geweest van dit onderzoek en welke facetten wij hiervoor hebben onderzocht en welke niet.

1.1 Het onderwerp

Sarah huppelt vrolijk over straat. Ze heeft zich al een tijd op deze dag verheugd. Samen met haar moeder gaat ze naar het park, zodat Sarah daar in de grote speeltuin kan spelen. Terwijl ze het park in lopen ziet Sarah een groepje mensen zitten op een picknickkleed. Ze hebben allemaal iets, dat ziet ze wel, maar wat het precies is weet ze niet. Ze zien er anders uit dan andere mensen en ze heeft nog nooit zulke mensen gezien. Terwijl ze dichterbij komen, op weg naar de speeltuin, besluit Sarah het te vragen. ‘Mama, wat hebben die mensen?’ vraagt ze terwijl ze naar het groepje op het rood geruite picknickkleed wijst. ‘Oh. Daar moet je maar niet te dichtbij komen hoor, dat is gevaarlijk’ zegt moeder. Sarah begrijpt het niet, maar als haar moeder het zegt zal het wel zo zijn. Met een angstige blik, loopt Sarah snel met een grote boog om het groepje heen, op weg naar de grote speeltuin.

‘Momo theaterwerkplaats’ te Ederveen biedt een theaterwerkplaats aan (jong)volwassenen met een beperking. Deze vorm van begeleiding heeft als doel om ongekende talenten zichtbaar te maken en een podium te geven. Dit houdt praktisch in dat Momo per jaar een á twee grote voorstellingen voorbereidt en verder gedurende het jaar meerdere kleine projecten.

Dit alles zorgt ervoor dat de acteurs van Momo hun talenten ook aan de buitenwereld kunnen laten zien. Zo kunnen de acteurs dus ook aan de niet beperkte mens laten zien hoe gewoon, maar toch ook bijzonder ze zijn.

De creatieve professionals*, die werkzaam zijn bij Momo theaterwerkplaats, vinden het belangrijk om hun acteurs aansluiting te laten vinden met het gemeentebestuur en ondernemers uit de gemeente waarin zij gevestigd zijn, gemeente Ede.

Er zijn verschillende motivaties waarom Momo dit belangrijk vindt voor hun acteurs.

* Onder creatieve professionals wordt verstaan; professionals met een sociaal-agogische bacheloropleiding (Social Work). De belangrijkste sociaal-agogische bacheloropleidingen zijn: Creatieve Therapie, Culturele en Maatschappelijke Vorming, Godsdienstpastoraal werk, Maatschappelijk Werk & Dienstverlening, Pedagogiek en Sociaal Pedagogische Hulpverlening (Landelijk Opleidingsoverleg SPH, 2009). In dit verslag bedoelen wij met “creatieve professionals” alle medewerkers van ‘Momo theaterwerkplaats’ die de acteurs begeleiden.

Ten eerste gaan de verandering van de WMO in 2015 van start. De gemeenten gaan taken uitvoeren die nu nog onder de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) vallen (Rijksoverheid, z.d.). Onder die taken wordt onder andere verstaan:

“- maatschappelijke ondersteuning:

[...] 2°. ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met chronische psychische of psychosociale problemen zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving,
(Rijksoverheid, 2014)

Vanaf 2015 is één van de taken van de gemeente het bevorderen van de toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking. Momo theaterwerkplaats wil aan de gemeente Ede laten zien dat zij er zijn, zodat de gemeente Ede Momo ook kan inzetten. Daarbij heeft de gemeente de rol om de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met chronische psychische of psychosociale problemen ondersteunen en dat zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving. De creatieve professionals, die werkzaam zijn bij Momo theaterwerkplaats, willen ook dat hun acteurs, mensen met een beperking, in hun eigen leefomgeving kunnen participeren. Door de acteurs te laten werken aan alle aspecten van theater maken en hun uiteindelijk te laten optreden voor groot of klein publiek, kunnen de acteurs ook iets betekenen voor hun leefomgeving. Zo doen zij ook mee met de maatschappij.

Meneer Kwekkeboom R. (2009) schrijft dan ook dat het welzijnswerk met een commercieel aantrekkelijk aanbod zal moeten komen, wil het opdrachten binnen halen. De sociale professional moet zijn werk dus kunnen ‘verkoppen’: zich als een ondernemer op de markt begeven.

Hans R.Th. Kröber en Hans J. van Dongen schreven in 1997 dat veel mensen met een handicap niet de mogelijkheid hebben om deel te nemen aan de samenleving (Kröber, H. en Dongen, van, H., 1997). Zij wezen hierbij vooral naar de ontwikkeling van de verzorgingsstaat.

Op dit moment speelt de trend van de participatiestaat; ieder moet zijn aandeel hebben in de maatschappij (Speet, M. , Rijken, P. M. , 2005). In de praktijk blijkt dat mensen met een verstandelijke beperking vooral gebruik maken van speciale voorzieningen en nog weinig contacten hebben met ‘gewone’ burgers (Roelofsen, E., Meininger, H., z.d.).

En niet alleen in Nederland moet men als verstandelijk beperkte optimaal kunnen meedoen aan de maatschappij (Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte, 2003).

Dit geldt namelijk ook voor de Verenigde Staten. Zij hebben dit net zoals in Nederland ook in hun wetgeving opgenomen (United Nations human rights, 2011).

Voor mensen met een permanente beperking, zoals de acteurs van Momo, is maatschappelijke participatie een noodzakelijk substituut voor arbeidsparticipatie (Gruijter, M., Nederland, T., Marissing, E. van, 2010). Doordat de voorstellingen van Momo echter vaak beperkt blijven tot een bekend publiek (familie en vrienden van de acteurs) is deze maatschappelijke participatie nog niet optimaal.

Door de acteurs van Momo aansluiting te laten vinden met de ondernemers uit de gemeente Ede kunnen zij zichzelf laten zien. Volgens het boek “Netwerken van mensen met een verstandelijke handicap” is dat nu net wat mensen met een verstandelijke handicap nodig hebben:

“Maak mogelijk dat de cliënt zo veel mogelijk tijd in de samenleving doorbrengt

Waar ontmoet je cliënt andere mensen? Niet in zijn eigen huis. Je cliënt zal er dus op uit moeten. Al dan niet met jou. Naar de kroeg, naar de kerk, naar een vereniging, naar de winkel, op bezoek bij andere mensen. De cliënt zal opzoek moeten gaan naar plekken waar mensen elkaar ontmoeten. De cliënt moet gezien worden. Mensen moeten aan hem wennen en andersom. Op deze manier is de kans het grootst dat hij contacten opdoet. ” (Smit, B. en Gennep, van A., 1999)

Volgens de piramide van Maslow heeft ieder mens behoefte aan sociaal contact, waardering en erkenning en aan zelfontplooiing. Dit zijn misschien niet de eerste levensbehoeften, maar het zijn wel behoeften die ieder mens heeft. Wanneer de creatieve professionals, die werkzaam zijn bij 'Momo theaterwerkplaats', de acteurs voldoende aansluiting kunnen laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede, zullen zij ook op deze drie bovenste delen van de piramide worden ondersteund.

Figuur 1: Piramide van Maslow

Volgens het boek “De creatieve professional; met afstand het meest nabij” behoort het tot de taak van de creatieve professional om mensen te helpen die te maken hebben met disfunctioneren. Onder dit functioneren wordt onder andere verstaan:

“V. het functioneren in de sociale omgeving, gericht op volwaardig kunnen functioneren in organisaties, instanties en netwerken;

VI. het functioneren als lid van de samenleving, gericht op volwaardig kunnen meedoen aan de maatschappij.” (Landelijk Opleidingsoverleg SPH, 2009).

Het is de taak van de creatieve professional om de cliënt te versterken. Dit betekent ook: het voor de cliënt zo optimaal mogelijk participeren in de maatschappij.

Voor de acteurs van Momo betekent deze maatschappij ook gemeente Ede, waarin Momo theaterwerkplaats gevestigd is.

De creatieve professionals, die werkzaam zijn bij Momo theaterwerkplaats, willen deze participatie optimaliseren door de acteurs aansluiting te laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede.

Volgens het boek “De creatieve professional” slaat de creatieve professional een brug tussen de instelling en de samenleving in het kader van de vermaatschappelijking van de zorg. Dat is precies waar wij als onderzoekers de creatieve professionals van Momo bij wilden helpen.

1.2 Probleemstelling

De creatieve professionals, die werkzaam zijn bij ‘Momo theaterwerkplaats’, ervaren dat zij hun verstandelijk beperkte acteurs onvoldoende aansluiting kunnen laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede.

Dit is de probleemstelling geformuleerd in één zin. De probleemstelling zelf geeft het al aan, het gaat om aansluiting met ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente. Hierbij kijken wij dus niet naar aansluiting met andere groepen of organisaties zoals bijvoorbeeld zorginstellingen of scholen.

De creatieve professionals, die werkzaam zijn bij Momo theaterwerkplaats, willen de acteurs aansluiting laten vinden met mensen die misschien weinig tot geen affiniteit hebben met de doelgroep (mensen met een verstandelijke beperking).

De creatieve professionals ervaren dat er nog veel mensen zijn met een vertekend beeld over de mens met een beperking. Mensen die weinig affiniteit met de doelgroep hebben, hebben soms het idee dat mensen met een beperking weinig of niks kunnen. Momo wil door middel van de voorstellingen die de acteurs van Momo doen, laten zien dat ook zij talenten hebben.

Mensen die wel affiniteit hebben met de doelgroep, bijvoorbeeld doordat zij werkzaam zijn in de zorg of te maken hebben met familieleden of vrienden met een verstandelijke beperking, weten dit vaak al. Voor hen is de drempel dan ook lager om aan te sluiten bij de acteurs.

Ons onderzoek beperkt zich tot acteurs met een verstandelijke beperking. Wij hebben ons dus niet gericht op acteurs met alleen een lichamelijke of anders dan verstandelijke beperking. Dit is van belang geweest bij het selecteren van andere theaterwerkplaatsen waar wij interviews hebben gehouden.

Doordat de doelgroep vrij specifiek is, hebben wij ons niet beperkt tot interviews met theaterwerkplaatsen in een regio. De theaterwerkplaatsen die wij bezocht hebben zijn verspreid over het hele land. Wel hebben we een selectie gemaakt van theaterwerkplaatsen door te kijken naar in hoeverre zij zichzelf met hun acteurs profileren. We hebben specifiek gezocht naar theaterwerkplaatsen die daar verder in zijn ontwikkeld dan Momo.

Om ons onderzoek behapbaar te houden, hebben wij van het gemeentebestuur van gemeente Ede twee leden uitgekozen.

1.3 Doelstelling

Allereerst verwoorden wij de doelstelling in één zin:

De creatieve professionals, die werkzaam zijn bij ‘Momo theaterwerkplaats’, kunnen hun verstandelijk beperkte acteurs voldoende aansluiting laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede.

Het uiteindelijke doel van dit onderzoek is dat de creatieve professionals, die werkzaam zijn bij Momo theaterwerkplaats, handvatten en ervaringen hebben waardoor zij hun acteurs voldoende aansluiting kunnen laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede.

De creatieve professionals van Momo willen deze aansluiting mogelijk maken, omdat zij geloven dat deze aansluiting goed is voor de acteurs, voor Momo zelf, maar ook voor de ondernemers en het gemeentebestuur van gemeente Ede.

In de aanleiding hebben wij al beschreven waarom deze aansluiting van belang is voor de acteurs van Momo.

Wij vinden het erg belangrijk dat wanneer wij klaar zijn met afstuderen, het team van Momo verder kan. Het doel van ons onderzoek is dan ook om een eerste stap in de goede richting te zetten.

Dit doen wij door onderzoek te doen naar het onderwerp, maar ook door experimenten te doen en dus als eerste contacten te leggen.

Gezien de tijd waarin wij afstuderen ook beperkt is, beseffen wij ons dat wij de aansluiting van de acteurs met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede waarschijnlijk nog niet kunnen optimaliseren. Dit is iets waar de creatieve professionals mee verder moeten gaan en mee bezig zullen moeten blijven.

Het is de insteek dat de creatieve professionals, die werkzaam zijn bij Momo theaterwerkplaats, zelfstandig verder kunnen met het vinden van aansluiting voor hun acteurs.

Hierbij kunnen zij gebruik maken van dit verslag en de ervaringen die zijn opgedaan door de experimenten en gesprekken die er hebben plaats gevonden.

Wij hebben gekozen om door middel van handelings-/actie onderzoek, waarbij we experimenten zullen uitvoeren, een manier te vinden waardoor er voldoende aansluiting ontstaat voor de verstandelijk beperkte acteurs met de ondernemers en het gemeentebestuur van gemeente Ede.

Deze experimenten zullen weergeven in welke mate er per experiment aansluiting ontstaat. Onze eindpresentatie zal de onderzoeksresultaten bevatten. Daarin zullen de aansluitingsmogelijkheden met de ondernemers en het gemeentebestuur Ede naar voren komen voor de creatieve professionals.

1.4 Achtergrond

Organisatiegegevens

Momo theaterwerkplaats bestaat sinds 2006 en is een op zichzelf staande stichting met een bestuur. De zakelijk leider Ellis Hiensch is onze opdrachtgever binnen Momo. Zij heeft Momo theaterwerkplaats opgestart.

In totaal zijn er zo’n 11 mensen werkzaam bij Momo. Hiervan werken er drie mensen in vaste dienst. De overige groep mensen werkt als freelancer of werkt vrijwillig bij Momo. Iedere medewerker/freelancer of vrijwilliger die werkzaam is bij Momo heeft eigen kwaliteiten waarmee hij/zij ondersteunt bij het maken van theater en alles wat daarbij komt kijken.

Doelgroep beschrijving

In de theaterwerkplaats werken mensen met een verstandelijke beperking. Iedereen die beschikt over een PGB (persoonsgebonden budget) of ZIN (zorg-in-natura) en belangstelling heeft in theater, mag zich aanmelden bij Momo theaterwerkplaats. Wel wordt er gekeken of men op zekere hoogte kan samenwerken.

De mate van de beperking verschilt per persoon. Een aantal acteurs van Momo hebben het syndroom van Down. Ook zijn er een aantal acteurs met een autismespectrumstoornis (ASS). Zo zijn er acteurs met verschillende beperkingen.

Momo theaterwerkplaats kijkt per persoon in hoeverre hij of zij geschikt is om bij Momo te werken. Hiervoor is geen vast protocol, er zijn geen regels verbonden aan welke indicaties zij wel of niet toelaten. Wel vindt er van tevoren een aannamegesprek plaats en ligt de minimale leeftijd op 16 jaar. Het merendeel van de acteurs van Momo kan zich moeilijk uiten in woorden, wat het voor hun lastig maakt om aansluiting te vinden. Hierdoor zijn zij aangewezen op de creatieve professionals. Wel is het mogelijk voor de acteurs om, met de juist geboden hulp en interventies, mee te helpen in dit proces van aansluiting vinden. Zo kunnen de acteurs bijvoorbeeld meehelpen met het maken van beeldmateriaal dat ingezet kan worden bij de aansluiting met ondernemers en het gemeentebestuur van Ede. Hierdoor kunnen zij zelf ook groeien waardoor sommige acteurs hier mogelijk steeds meer in kunnen betekenen.

Visie & missie

Momo werkt gericht met de kwaliteiten van verstandelijk beperkten. Zij willen deze zichtbaar maken en verder tot ontwikkeling brengen. De pijlers waar Momo theaterwerkplaats op rust zijn persoonlijke ontwikkeling, kunstzinnigheid en gemeenschap. Momo heeft als doel om deze mensen zichtbaar te maken. Zij willen een podium aan hen geven en aan kijkers laten zien dat deze mensen dingen kunnen die een ‘gezond mens’ vaak niet meer kan. Zoals puur op het podium staan en vanuit deze puurheid je talenten tonen. Dit kan mensen de ogen doen openen over hun kijk op de mens met een beperking.

De mensen met verschillende beperkingen die werkzaam zijn binnen Momo, noemt Momo spelers. Zij worden zo genoemd omdat men hun niet als ‘beperkt’ wil neerzetten (hiermee worden hun onmogelijkheden aangeduid) maar men deze mensen met respect voor hun mogelijkheden wil benaderen. Dit mag ook in hun benaming te horen zijn. Voor de duidelijkheid van ons onderzoek noemen wij de spelers in onze verslaglegging (verstandelijk beperkte) acteurs. De acteurs maken theater als dagbesteding. Hierbij stimuleert Momo de inbreng van acteurs; dat alles ontstaat vanuit hen. De werknemers binnen Momo proberen dit op te tillen en tot een hoger niveau te brengen.

Hiernaast wil Momo ook een maatschappelijk draagvlak vormen. Als men weer op de rit wil komen na bijvoorbeeld een burn-out, een zinvolle dagbesteding zoekt i.v.m. het niet meer kunnen werken, of ex-verslaafd zijn, kan men ook bij Momo terecht. Mensen die graag een steentje bij willen dragen aan de maatschappij kunnen dit ook binnen Momo als vrijwilliger.

Momo heeft een antroposofische grondhouding. Antroposofie is een levensbeschouwing die werd bedacht door Rudolph Steiner aan het begin van de 20e eeuw. De spirituele theorieën van de antroposofie zijn zowel gestoeld op (pseudo)wetenschap als op christelijke elementen. Het gaat in grote lijnen om de samenhang tussen mensen en de kosmos (Redactie Ensie, 2013). Wat hier vooral in naar voren komt binnen Momo is ‘jezelf ontwikkelen’ en ‘bewust bezig zijn van de natuur’. De natuurelementen vuur, water, lucht en aarde komen regelmatig terug in voorstellingen die worden gemaakt.

Werkwijze van Momo theaterwerkplaats

De acteurs kunnen overdag bij Momo terecht vanaf 8:30 tot 15:30. Zij worden betrokken in de velerlei aspecten van theater; kleding en attributen maken, decors bouwen, theater, clownerie, muziek, dans, film en script ontwikkeling.

In totaal is er plaats voor ongeveer 30 acteurs, per dag is er plaats voor maximaal 20 acteurs. De acteurs komen twee tot vier dagen per week naar Momo.

Omdat Momo een kleine organisatie is en graag klein wil blijven, vraagt het extra tijd en aandacht van medewerkers om contacten te leggen en interventies te plegen om voldoende aansluiting te vinden voor hun verstandelijk beperkte acteurs met ondernemers en gemeentebesturen. Dit zodat de acteurs optimaal kunnen worden ingezet in de omgeving. Dit moet allemaal naast de gewone werkzaamheden gebeuren. Onze hulp kan hierbij ook ingezet worden.

Locatie

Momo theaterwerkplaats is officieel gelegen in Ederveen, wat onderdeel is van gemeente Ede. Ze zijn gevestigd in een oud fabrieksgebouw, waar ook een meubelwerkplaats en een architectenbureau zit.

Zoals u op de kaart (Google Maps, 2014) kunt zien, ligt Momo theaterwerkplaats geografisch gezien dichterbij de stad Veenendaal dan bij de stad Ede.

Belang van theater activiteiten

Bij Momo werken acteurs met een verstandelijke beperking met theater. Maar wat is nu eigenlijk de functie van het maken van theater met deze mensen?

Mensen hebben over het algemeen behoefte om zich te uiten, vorm te geven aan wat zij voelen (Behrend, 2008). Ook mensen met een beperking hebben hier behoefte aan. Volgens Henk Smeijsters is het fundamentele uitgangspunt voor creatieve therapie dat taal als middel van expressie en communicatie in vele gevallen tekortschiet (Smeijsters, 2000). Hierdoor kan theater een middel zijn waardoor ook de mens met een (verstandelijke) beperking, die communicatie en expressie via taal vaak lastiger vindt, zichzelf kan uiten. Momo theaterwerkplaats biedt dit middel aan de acteurs.

Drama kan verschillende functies hebben. Meneer Vane S. (2012) beschrijft in zijn boek ‘Werken met drama’ de volgende functies:

- Een sociale functie
Drama-activiteiten voor het plezier en de sociale contacten. Spelen om zinvol met elkaar bezig te zijn.
- Een creatieve functie
Drama als middel tot het uitdrukken van een persoonlijke inhoud met de nadruk op het leren vormgeven van eigen ideeën. Spelen om je creativiteit te ontwikkelen.
- Een trainingsfunctie
Drama als middel tot het voorbereiden op een nieuwe situatie, of anders te reageren binnen een bestaande situatie. Spelen om te oefenen.

- Een educatieve functie
Drama als middel om iets te leren over een aspect van de werkelijkheid, zowel om bestaande begrippen aan te leren als om spelenderwijs maatschappelijke verbanden en het verloop van conflictsituaties in te leren zien. Spelen om iets te kunnen begrijpen.
- Een persoonsvormende functie
Drama als middel tot het uitdrukken van voor de persoon belangrijke inhoud, met de nadruk op de ontwikkeling van persoonskenmerken en de betekenis die het spel heeft voor de persoon. Spelen om jezelf te ontplooien
- Een therapeutische functie
Drama als middel om stoornissen in de ontwikkeling van een bewoner te verminderen; de dramatherapie. Een vakgebied waarop hulpverleners zich zonder specifieke scholing niet moeten begeven.

Deze functies zijn niet precies van elkaar te scheiden. Toch is het belangrijk om van Momo te weten op welk vlak hun doelstellingen liggen, welke functie theater heeft voor hun acteurs. Dit is belangrijk om helder te hebben, zodat het duidelijk is waar we het over hebben, als we in het verslag theater van Momo benoemen.

Momo werkt hoofdzakelijk met de sociale, creatieve en persoonsvormende functie. Dit omdat zij theater maken met de acteurs als hoofddoel hebben. Volgens de creatieve professionals is het vanzelfsprekend dat er hierbij zorg verleend wordt, dit gaat als vanzelf.

Samenvatting

Momo theaterwerkplaats is een theaterwerkplaats gevestigd in Ederveen en valt onder gemeente Ede. De creatieve professionals, die werkzaam zijn bij Momo theaterwerkplaats, begeleiden acteurs met een verstandelijke beperking bij het maken van theater. Het bezig zijn met theater en drama heeft verschillende functies, waaronder een trainingsfunctie of een persoonsvormende functie. De creatieve professionals, vinden het belangrijk om hun acteurs aansluiting te laten vinden met het gemeentebestuur en ondernemers uit de gemeente waarin zij gevestigd zijn, gemeente Ede. Ze vinden de huidige aansluiting nog niet voldoende. Vanuit verschillende methodieken hebben wij bevestigd dat er hierin nog stappen kunnen worden ondernomen.

Hoofdstuk 2 Opzet van het onderzoek

In het vorige hoofdstuk heeft u kunnen lezen over het probleem dat de creatieve professionals van Momo ervaren. In dit hoofdstuk leest u meer over de manier waarop wij te werk zijn gegaan om dit probleem te onderzoeken.

2.1. Methode

Dit afstudeerproject hebben wij gedaan door middel van een actie-/ handelingsonderzoek. De resultaten die het project op hebben geleverd, hebben we gebruikt om de verstandelijk beperkte acteurs van Momo aansluiting te kunnen laten vinden de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede.

Bij het handelings-/actieonderzoek hoort het cyclisch werken (Harinck, F., 2008). Planmatig handelen, onderzoeken en reflectie wisselen elkaar af. Door het cyclisch werken heen, hebben wij als onderzoekers samen met de creatieve professionals die werkzaam zijn bij 'Momo theaterwerkplaats', experimenten gedaan. Door deze experimenten hebben wij onderzocht hoe de creatieve professionals de acteurs voldoende aansluiting kunnen vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede.

De doelen van een handelings-/actieonderzoek zijn eigenlijk heel simpel: onderzoek en actie. Het onderzoek is bedoeld om ons als onderzoekers, de opdrachtgever en de creatieve professionals van Momo, meer kennis te bezorgen van het onderzoeksthema. Hierdoor kunnen er verbeteringen gerealiseerd worden om de betrokken mensen, stichting of groep meer of andere handelingsmogelijkheden te geven in hun alledaagse werkelijkheid (Migchelbrink, F., 2010).

We zijn het project begonnen door de probleemstelling van de creatieve professionals van Momo om te zetten in een hoofdvraag met deelvragen. Het volgende is hieruit gekomen:

Hoofdvraag

Hoe kunnen de creatieve professionals, die werkzaam zijn bij 'Momo theaterwerkplaats', hun verstandelijk beperkte acteurs voldoende aansluiting laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede?

Deelvragen

1. Op welke manier hebben de creatieve professionals, die werkzaam zijn bij 'Momo theaterwerkplaats', hun verstandelijk beperkte acteurs geprobeerd aansluiting te laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede vanaf 2006?
2. Wat is het effect dat de creatieve professionals, die werkzaam zijn bij 'Momo theaterwerkplaats', hun verstandelijk beperkte acteurs nu onvoldoende aansluiting kunnen laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede?

3. Wat is de oorzaak dat de creatieve professionals, die werkzaam zijn bij 'Momo theaterwerkplaats', hun verstandelijk beperkte acteurs onvoldoende aansluiting kunnen laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede?
4. Welke interventies kunnen de creatieve professionals, die werkzaam zijn bij 'Momo theaterwerkplaats', inzetten om de verstandelijk beperkte acteurs voldoende aansluiting te laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede?

Volgens het boek "De aanpak van onderzoek; Handleiding bij het opzetten eenvoudig empirisch onderzoek voor scripties in het HBO" is het belangrijk voor een handelings-/actieonderzoek om eerst zaken meetbaar te maken. Het probleem moet duidelijk gemaakt worden, worden omschreven in termen van meetbaar gedrag (*deelvraag 1*). Vervolgens is het van belang om de vraag te stellen wat dit betekent (*deelvraag 2*). Hierna stel je een doel. Na het stellen van een doel stel je de diagnose; wat is de oorzaak van dit probleem (*deelvraag 3*)? De uiteindelijke conclusie is het antwoord op de vraag "hoe kan het worden opgelost?" (*deelvraag 4*) (Tromp, J.H.M. en Rietmeijer, E.F.H., 1989). Volgens het bovenstaande schema hebben wij dan ook onze deelvragen opgesteld.

De eerste drie deelvragen behandelen wij in hoofdstuk 3. De laatste deelvraag beantwoorden wij in hoofdstuk vier en vijf.

Deze verdeling van hoofdstukken hebben wij gekozen omdat wij volgens een actie-/handelingsonderzoek, de naam zelf zegt het al, meer informatie hebben gehaald vanuit de actie/handeling dan bijvoorbeeld in een vergelijkingsonderzoek.

De acties/handelingen die er verricht zijn spelen een grote rol in ons onderzoek. De informatie, zoals beschreven staat in hoofdstuk 3 is gebruikt ter verantwoording en evaluatie van de acties en handelingen die hebben plaatsgevonden (experimenten) en ter verantwoording van aanbevelingen die die wij nog hebben voor de creatieve professionals van Momo.

Om de deelvragen te beantwoorden hebben wij gekozen voor verschillende methoden;

- Interviews:

We hebben in totaal acht interviews afgenomen. We hebben drie interviews afgenomen bij de creatieve professionals van Momo, twee bij acteurs van Momo en drie bij andere theaterwerkplaatsen. De interviewvragen kunt u vinden in bijlage C.

De interviews met de creatieve professionals van Momo zijn bedoeld om het probleem inzichtelijk te maken. Zo hebben wij bijvoorbeeld onderzocht in welke mate er nu al aansluiting gevonden wordt en wat de professionals zien als *voldoende* aansluiting. Wij hebben er voor gekozen om niet het complete team te interviewen. De resultaten van de interviews zijn met de creatieve professionals zijn in het team besproken. Hieruit zijn aanvullingen gegeven, zodat het probleem volledig in kaart gebracht werd.

De interviews met de acteurs hebben wij gebruikt om te onderzoeken hoe zij de aansluiting op dit moment ervaren. Vinden zij zelf de aansluiting nu eigenlijk wel *onvoldoende*? De reden dat wij voor twee acteurs hebben gekozen en specifiek voor deze acteurs, is omdat zij het best antwoord konden geven op onze vragen. De overige acteurs zouden, door hun verstandelijke beperking, de vragen niet goed kunnen begrijpen.

Zij kunnen ook lastig met woorden zeggen wat ze vinden, als ze er überhaupt al een mening over hebben.

We hebben bij drie theaterwerkplaatsen interviews afgenomen, dit hebben we gedaan met een artistiek leider en twee zakelijk leiders. De interviews bij deze theaterwerkplaatsen hebben wij gebruikt om te onderzoeken in hoeverre de creatieve professionals van die theaterwerkplaatsen hun acteurs aansluiting kunnen laten vinden. We hebben ons gericht op de aansluiting die zij vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente waarin zij gevestigd zijn. Ervaren zij voldoende aansluiting? En hoe maken ze die aansluiting? Wat zien zij bij hun acteurs gebeuren als er wel of juist geen aansluiting wordt gemaakt? We zijn in totaal bij drie andere theaterwerkplaatsen geweest om een interview af te nemen: de Eenhoorn (Hoorn), Tiuri (Breda en Roosendaal) en Theater Totaal (Nieuwegein). Bij de Eenhoorn hebben wij gesproken met de zakelijk leider, bij Tiuri met de directeur en bij Theater Totaal met de artistiek leider.

Voor dit onderzoek zijn wij uitgegaan van een subject-subject benadering (Migchelbrink, F., 2010). Hierdoor kozen wij partij voor de onderzochten, de creatieve professionals van Momo, en hebben wij veelvuldig met hen gecommuniceerd. De onderzochte is zo ook actief medeonderzoeker geworden van zijn situatie.

Wij hebben ervoor gekozen om half gestructureerde interviews te doen. Alle interviews die wij hebben gehouden zijn dus half gestructureerde interviews geweest. We hebben per groep (creatieve professionals, acteurs en andere theaterwerkplaatsen) een vaste vragenlijst opgesteld met interviewvragen, maar het was niet erg wanneer deze vragen wat door elkaar heen liepen. Ook hebben wij, waar nodig, op vragen doorgevraagd. We hebben voor half gestructureerde interviews gekozen, zodat we snel veel informatie konden verzamelen over de onderwerpen die wij onderzochten.

Ook hebben wij alle interviews verwerkt door middel van fragmenteren en labelen. De kernlabels kunt u vinden in bijlage D. Dit hebben wij gedaan, zodat we de informatie hebben kunnen structureren en zo de gegevens overzichtelijk konden maken. Ook hebben we de interviews opgenomen, zodat de gegevens zo betrouwbaar mogelijk verwerkt konden worden.

- Gesprekken;

We hebben met twee wethouders van de gemeente Ede gesproken. We hebben met wethouder Ligtelijn-Bruins gesproken en met wethouder van Milligen. Wethouder Ligtelijn-Bruins heeft Wet Maatschappelijke Ondersteuning in haar portefeuille en wethouder van Milligen heeft cultuur in zijn portefeuille.

Eerst waren wij van plan hen te interviewen. Uiteindelijk zijn dit gesprekken geworden, waarbij wij wel de interviewvragen in gedachten hebben gehouden. Omdat wij om de aansluiting te bevorderen ook wat over Momo wilden vertellen en wilden weten wat de wethouders hiervan vonden, paste de vorm van een gesprek hier goed bij. Wanneer we een interview zouden afnemen zou het gesprek meer van één kant komen, namelijk van de wethouder die vertelde. In deze gesprekken hebben wij ook geëxperimenteerd met verschillende manieren om het gesprek te voeren. Uiteindelijk zijn het twee goede gesprekken geworden waarin wij hebben kunnen onderzoeken in hoeverre de wethouders al op de hoogte waren van Momo of andere theaterwerkplaatsen. Ook hebben wij hen gevraagd of zij mogelijkheden zagen waarop de acteurs van Momo theaterwerkplaats aansluiting kunnen vinden met hen en het gemeentebestuur van Ede.

We hadden er van tevoren niet goed over nagedacht dat wij een gesprek met een wethouder niet zomaar op konden nemen. Dit heeft ervoor gezorgd dat wij de gesprekken uiteindelijk niet konden verwerken, zoals we wel bij de interviews deden. Het zijn uiteindelijk twee gespreksverslagen geworden waarin wij de gesprekken beschreven hebben.

Naast de gesprekken met de wethouders hebben we diverse gesprekken gevoerd in het team van creatieve professionals die werkzaam zijn bij Momo. In deze gesprekken hebben wij hen steeds op de hoogte gehouden van ons proces. We hebben geprobeerd hen zo veel mogelijk te betrekken in ons onderzoek door hen de ruimte te geven en uit te dagen om mee te denken en mee te doen.

- Literatuur;

De literatuur hebben wij gebruikt om experimenten en uitkomsten te onderbouwen.

- Experimenten;

Zoals al eerder beschreven, hebben de experimenten die wij hebben uitgevoerd een grote rol gespeeld in ons onderzoek. We hebben in totaal vijf experimenten uitgevoerd. Door deze experimenten konden wij onderzoeken welke interventies helpen bij het vinden van aansluiting. Voordat wij begonnen met ons project hadden wij een aantal mogelijke interventies/experimenten klaar liggen. Dit waren ideeën die wij van tevoren hadden bedacht of die in de gesprekken met onze opdrachtgever Ellis Hiensch tot stand zijn gekomen. Deze experimenten stonden nog niet vast. Na ieder experiment hebben we steeds geëvalueerd. Actieonderzoek omvat namelijk onderzoek, reflectie en implementatie. Door dus te onderzoeken en te reflecteren konden wij er pas achter komen wat werkt en wat niet. Pas nadat wij onderzoek hebben gedaan kunnen de creatieve professionals implementeren (Migchelbrink, F., 2010).

Uiteindelijk is er nog veel veranderd in de plannen voor onze experimenten (zie bijlage A voor de oorspronkelijke ideeën).

Zo hadden wij bijvoorbeeld het idee om een gelegenheidssteekproef uit te voeren en om te experimenteren met het meenemen van de acteurs zelf.

Dat er veranderingen zijn gekomen in de experimenten die wij uiteindelijk hebben gedaan, kwam door verschillende factoren.

De beperkte tijd door het termijn van ons afstudeertraject was één van de factoren. Ook waren er tijdens ons afstudeertraject geen optredens in gemeente Ede waardoor bijvoorbeeld de gelegenheidsproef niet mogelijk was.

Doordat wij de creatieve professionals van Momo zelf bij ons onderzoek hebben betrokken, zijn wij ook met hun in gesprek geweest. Zo kwam het ook wel eens voor dat een idee dat wij hadden niet aansloot bij de creatieve professionals. Wanneer dit het geval was, hebben wij de interventie niet uitgevoerd.

Ook waren wij afhankelijk van externe factoren zoals de medewerking van ondernemers.

Er heeft een tijd het idee gespeeld om een korte act te doen bij bedrijven. Zo'n korte act zou kunnen werken als een introductie van Momo bij een bedrijf. Hierover zijn wij in gesprek geweest met de creatieve professionals van Momo. Wij merkten zelf weerstand in het team. Wij kregen de indruk dat de creatieve professionals zich niet zeker genoeg voelden om dit experiment meteen uit te voeren bij een bedrijf waar zij niet bekend mee waren. Zo werd er door de creatieve professionals genoemd dat ze nog geen goede act hadden om op te voeren en dat zij nog niet zeker wisten of ze het wel een goed idee vonden. Hieruit ontstond het idee om dit experiment uit te proberen bij een bekend bedrijf, waar al contact mee was. Echter kon het bedrijf achteraf niet meewerken. Hierdoor kon het experiment niet door gaan.

De volgende experimenten hebben wij uitgevoerd:

- Op de Beursvloer in gesprek gegaan met diverse ondernemers
- Op de NL doet dag in gesprek gegaan met mensen van de Rabobank en de burgemeester van Veenendaal: hierbij hebben wij ons samen met een acteur van Momo als verslaggevers voorgedaan en de gesprekken gefilmd.
- Het maken en gebruik maken van een introductiefilmpje met foto's
- Op de ouderavond in gesprek gegaan met de ouders van de acteurs
- Geëxperimenteerd in de gesprekken met wethouders
- Inschrijving Momo theaterwerkplaats bij de website van de WMO in gemeente Ede

Op de ouderavond heeft Mark Willemsen (derde jaars SPH'er van de Christelijk Hogeschool Ede en stagiair bij Momo) een enquête afgenomen met vragen die hij zelf had opgesteld. De resultaten van deze enquête hebben wij ook voor ons onderzoek gebruikt.

Hieronder kunt u zien welke methoden wij per deelvraag hebben gebruikt.

	<i>Interviews</i>	<i>Gesprekken</i>	<i>Literatuur</i>	<i>Experimenten</i>
Deelvraag 1	x	x		
Deelvraag 2	x	x	x	
Deelvraag 3	x	x	x	x
Deelvraag 4	x	x	x	x

Meer over welke stappen wij precies hebben gemaakt en ons onderzoek en de motivatie daar achter kunt u lezen in bijlage H.

Samenvatting

Allereerst hebben wij het probleem dat de creatieve professionals van Momo theaterwerkplaats ervaren in een zin verwoord (probleemstelling). Hieruit hebben wij een hoofdvraag en deelvragen opgesteld. Wij hebben een actie-/ handelingsonderzoek gedaan waarin experimenten een grote rol hebben gehad in ons onderzoek. Tevens hebben wij gebruik gemaakt van andere methoden zoals interviews, gesprekken en literatuur. Voordat wij begonnen met ons onderzoek hadden wij al mogelijke experimenten in kaart gebracht. Echter stonden deze experimenten niet vast. Hier hebben een aantal wijzigingen in plaatsgevonden, zodat de experimenten beter aansloten bij de probleemstelling en de creatieve professionals van Momo.

In het volgende hoofdstuk leest u meer over de uitkomsten van ons onderzoek.

Hoofdstuk 3 Aansluiting acteurs met ondernemers en het gemeentebestuur van Ede

Dit hoofdstuk beginnen wij door de definitie van voldoende aansluiting op te stellen. Hierna beschrijven we hoe de aansluiting met de ondernemers en gemeenteleden nu is en is ontstaan.

Vervolgens beschrijven wij het effect hiervan en gaan we op zoek naar de oorzaak.

We houden steeds een vaste volgorde aan door eerst te beschrijven hoe de creatieve professionals van Momo dit ervaren, daarna kijken we vanuit het oogpunt van de acteurs en we sluiten af met dat wat de andere theaterwerkplaatsen hebben verteld.

De fragmenten die in dit hoofdstuk genoemd worden kunt u terugvinden in bijlage G.

3.1 Wat is voldoende aansluiting?

3.1.1 Volgens de creatieve professionals van Momo

Om te kunnen bepalen in hoeverre de creatieve professionals (on)voldoende aansluiting vinden voor hun acteurs is het belangrijk om een maatstaf op te stellen. Wat is voldoende aansluiting nu eigenlijk?

Om deze maatstaf te bepalen hebben wij allereerst interviews gehouden met drie van deze creatieve professionals. We hebben gesproken met Ellis Hiensch, onze opdrachtgever en zakelijk leider van Momo en met Jan-Willem Slotboom en Suzanne Visscher, creatieve professionals die werkzaam zijn bij Momo. Naast het interviewen van deze drie professionals zijn wij ook in gesprek gegaan met het hele team van Momo theaterwerkplaats, zij hebben aanvullingen gegeven op de bevindingen vanuit de interviews.

Uit de interviews met de creatieve professionals zijn verschillende punten van voldoende aansluiting naar voren gekomen.

Volgens zakelijk leider Ellis Hiensch is er voldoende aansluiting wanneer **bekend** is dat zij (Momo) bestaan (fragment 3.1.1). Dit houdt volgens haar in dat als een directeur van een bedrijf **de naam** “Momo” voorbij ziet komen, dat hij/zij weet wie Momo is.

Een andere creatieve professional sluit hier bij aan: “Dat het bestaat is al kenbaar, maar ik denk dat heel veel mensen niet weten dat er zo’n goede club hier zit.” (fragment 1.8.1)

Toch gaat aansluiting wel verder dan alleen bekend zijn. Zo geeft Suzanne aan dat de aansluiting pas genoeg is wanneer Momo ook echt **gevraagd gaat worden** om een voorstelling of workshop te komen doen. Het gaat dus een stap verder dan alleen maar op de hoogte zijn van Momo (fragment 2.2.7).

De visie van Momo is dat de acteurs zichtbaar worden gemaakt. Zo staat er op de site:

“We streven ernaar om mensen met mogelijkheden en ongekende talenten zichtbaar te maken en een podium te geven. Zo staan we midden in de maatschappij, kunnen we elkaar zien, elkaar ontmoeten en van elkaar leren.” (Momo Theaterwerkplaats, z.d.)

Voldoende aansluiting moet er dus voor zorgen dat **de ondernemers en het gemeentebestuur de acteurs zien en andersom**. Ze moeten elkaar ontmoeten en van elkaar kunnen leren.

Hier is dus niet alleen voor nodig dat zij gezien worden, maar ook **daadwerkelijk contact**, een **ontmoeting**. Een dergelijke ontmoeting kan er als volgt uit zien: na een voorstelling ontmoet men elkaar en praat men verder over de voorstelling.

Er is volgens Ellis Hiensch een verschil tussen voldoende aansluiting en het ideale plaatje van aansluiting. Haar wens voor Momo zou zijn dat er een **werkverband** ontstaat tussen Momo en de ondernemers en het gemeentebestuur van Ede. Dit hoeft volgens haar niet elke week, maar een aantal keren een workshop organiseren zorgt er volgens haar voor dat de acteurs van Momo zo meer **onderdeel worden van de maatschappij**. Ook zou zij het mooi vinden als hierdoor het **beeld** dat sommige mensen hebben over iemand met een verstandelijke beperking daardoor zal **veranderen**. Dat de ondernemers en het gemeentebestuur **geraakt worden** door de acteurs. Toch geeft zij aan dat het onhaalbaar is om overal aansluiting te vinden, maar ze vindt dat je **in de regio bekend** zou moeten zijn (fragmenten 3.1.1 en 3.2.6).

3.1.2 Volgens de acteurs

Om talenten zichtbaar te maken en een podium te geven is het dus nodig om elkaar te zien en elkaar te ontmoeten. Zo geeft één van de acteurs die wij hebben gesproken aan:

“Als er maar lekker veel publiek is. Liever een hele zaal vol dan maar een paar mensen. Dat vind ik voor vijf of dertig mensen, dan vind ik het niet zo leuk. Maar als er echt 100 of 300 man zit dan vind ik het wel leuk. Maar anders vind ik het niks.” (fragment 5.1.5)

Volgens de acteur is vooral **veel publiek** belangrijk, want optreden voor maar een paar mensen is niet leuk. De acteur geeft ook aan dat hij “het hartstikke leuk” vindt om voor mensen op te treden die hij niet kent (fragment 5.1.2). Dit omdat dit volgens hem helpt om nog **bekender te worden** dan dat Momo al is (fragment 5.1.3). Voldoende aansluiting volgens deze acteur is dus vooral veel publiek en het bekender worden van Momo theaterwerkplaats.

Naast deze acteur hebben we nog een acteur geïnterviewd. Wij vroegen haar of zij vond dat Momo bekender moet worden. Hierop antwoordde zij:

“Nee, voor mij niet. Ik vind dat het wel bekend genoeg is eigenlijk.” (fragment 4.1.6)

De acteur kon niet echt antwoord geven op de vraag wat voldoende aansluiting is, omdat de acteur hier niet veel mee bezig bleek te zijn. Ze vond het goed zoals het nu is.

3.1.3 Volgens andere theaterwerkplaatsen

Om te ontdekken wat voldoende aansluiting nu is, hebben wij ook interviews afgenomen bij drie andere theaterwerkplaatsen.

De verschillende theaterwerkplaatsen hadden ook verschillende visies op voldoende aansluiting.

Als eerste hebben wij een interview afgenomen met Anke Purmer, zakelijk leider van de Eenhoorn. Zij gaf aan dat voldoende aansluiting is; **hetzelfde behandeld worden als een “gewone” theatergroep**. Ze zegt hier het volgende over:

“We willen eigenlijk niet dat mensen te veel naar die beperking kijken. Dat is ook nog eens zo. We willen gewoon dat mensen kijken naar een mooie theater voorstelling. En ik wil niet continu er in zitten van: “hé, ik heb acteurs met een beperking dat is interessant”.” (fragment 6.2.3)

Ook Anke Purmer geeft aan dat ze **de kijk die sommige mensen hebben** op de mensen met een beperking willen **veranderen**.

“Ja [ons doel is dat mensen komen naar een voorstelling], eigenlijk meer. Ja wat wij willen is uiteindelijk mooie voorstellingen neerzetten. Dus artistieke voorstellingen neerzetten. En we willen uiteindelijk ook dat er op een andere manier naar mensen met een beperking gekeken wordt. Eigenlijk gewoon het blikveld verbreden.” (fragment 6.3.5)

Niet alleen moet de Eenhoorn hetzelfde worden behandeld, ook de acteurs moeten hetzelfde worden behandeld als andere acteurs.

Bij Tiuri hebben we met de directeur gesproken, Theo Fentrop. Theater laten zien van kwaliteit, dat is de visie van Tiuri volgens Theo Fentrop. Hij zegt daar het volgende over:

“Ja, dat is de visie. Dat we helder zijn, transparant zijn, dat we gedurfd zijn, dat we ook zeggen van “Kom bij ons niet om naar aapjes te kijken. Nee, je krijgt iets te zien waar je voor moet betalen en wat goed is en wat kwaliteit heeft.”” (fragment 7.4.9)

Hij geeft aan tevreden te zijn op de manier waarop er nu aansluiting met de gemeente is. Hij is hier tevreden over om verschillende redenen. Één van die redenen is dat **de burgemeester van Breda zelf heeft aangeboden** om iets te betekenen voor Tiuri. Ook zijn ze lid geworden van een **theatervereniging**, Amateur Toneel Breda en werken ze samen met PLAK: Platform van Amateurkunst. De visie op aansluiting van Tiuri sluit dus aan op de visie die de Eenhoorn heeft. Ook zij willen zoveel mogelijk meedoen met het “gewone” theater.

Tiuri heeft ook contacten met ondernemers. Zo geeft Theo aan dat Tiuri elk jaar naar de Beursvloer gaat. Ook noemt hij dat ze wel eens een voorstelling hebben opgevoerd voor een autobedrijf (fragment 7.5.1).

De visie van Theater Totaal is anders. Bij Theater Totaal hebben wij gesproken met Margot de Jong, artistiek leider van Theater Totaal. Volgens haar is er wel degelijk verschil tussen theatergroepen waar mensen met een verstandelijke beperking werken en theatergroepen waar “gezonde” mensen werken. Zelf zegt ze het volgende:

“Dus tuurlijk, wij zijn hartstikke blij en vinden dat ze het fantastisch doen, maar als je een gerenommeerd gezelschap ernaast zet. Ja, dan zie je wel verschillen.” (fragment 8.1.1)

Ze kan ons niet goed aangeven wat voldoende aansluiting precies is.

“Natuurlijk zou ik willen dat de hele gemeente, alle ambtenaren hier zijn.. Ja, wat is haalbaarheid? Ik ben al blij dat een aantal mensen zo betrokken zijn. Die van belang zijn voor ons bij de gemeente. Dus er is een wederzijds respect daarvoor. En daar ben ik al heel blij mee, ja. Maar voldoende, dat vind ik een moeilijke vraag. Ik wil wel meer maar...” (fragment 8.2.6)

Op voldoende aansluiting kan ze lastig een antwoord geven, maar haar ideaalplaatje zou dus zijn dat de gemeente en de ambtenaren bij Theater Totaal **betrokken** zouden zijn.

Wanneer wij vragen of er ook aansluiting is tussen de acteurs en ondernemers uit de gemeente waarin Theater Totaal gevestigd is, geeft de artistiek leider aan van niet (fragment 8.3.1). Echter bleek, nadat wij hierop doorvroegen, dat Theater Totaal wel bedrijfsuitjes organiseert (fragment 8.3.2). Dit gaat zelfs door tot in Friesland, zo zijn zij ook gevraagd door het Jopie Huisman Museum. Verder treden zij ook op bij congressen en symposia.

De artistiek leider geeft aan dat ze niet optreden op feestjes. Hier hebben ze bewust voor gekozen, omdat zij geen achtergrondmuziek willen zijn. Dat vindt Theater Totaal volgens haar niet respectvol genoeg naar de deelnemers toe.

3. 2 Op welke manier is er geprobeerd aansluiting te vinden?

3.2.1 Aansluiting met ondernemers

Na het bepalen van wat de creatieve professionals verstaan onder voldoende aansluiting, zijn wij in gesprek gegaan over de manier waarop en de mate waarin er nu aansluiting wordt gevonden.

Uit deze gesprekken kwam naar voren dat er door de creatieve professionals weinig aansluiting wordt ondervonden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede.

Er liggen enkele contacten met ondernemers in Ede. Om te beginnen is Momo theaterwerkplaats gevestigd in een oud fabrieksgebouw . Op het terrein van Momo theaterwerkplaats zijn tevens een **kunstenaar**, **architectenbureau** en een **meubelwerkplaats** gevestigd. De creatieve professionals en de acteurs van Momo komen dus regelmatig in contact met de mensen die werkzaam zijn op het terrein waar Momo gevestigd zit.

Een contact van buitenaf is het contact met de **Rabobank**. Momo doet nu al een aantal jaar mee met de **NL doet dag**. Op deze NL doet dag is het personeel van de Rabobank er steeds bij. Zij komen naar Momo toe om op deze dag mee te helpen op het terrein of in het gebouw. Hierna voeren de acteurs van Momo als bedankje een voorstelling op. Dit contact is ontstaan doordat Momo een aantal jaren geleden een Rabobankfonds heeft aangevraagd. Vanuit de Rabobank is er toen het voorstel gekomen dat de medewerkers van de Rabobank kwamen helpen op de NL doet dag (Rabo doet).

Een derde contact wat er ligt is het contact met het bedrijf **CROW**. De directeur van het CROW zat bij een Rotary club waar Momo contact mee had. Uiteindelijk is Momo een onderdeel geweest van het teamuitje dat was georganiseerd voor het personeel van het CROW.

De **Rotary club** waar de directeur van het CROW lid van was heeft giften gegeven aan Momo, deze giften hebben zij bijvoorbeeld gebruikt voor een nieuwe vloer.

Verder blijkt Momo nog een keer een optreden te hebben gedaan op het ENKA-terrein in Ede. Zij waren hier uitgenodigd om een voorstelling te doen bij een **bijeenkomst over de WMO**. Op deze bijeenkomst waren meerdere bedrijven aanwezig. Dit heeft ongeveer twee jaar geleden plaats gevonden.

Wat opvalt in deze contacten, is dat er vaak sprake is van een kortstondig contact. De Rabobank is het enige bedrijf waar Momo trouw contact mee heeft; zij komen ieder jaar naar de NL doet dag.

3.2.2 Gemeentebestuur

Met het gemeentebestuur van gemeente Ede blijkt nog minder contact te zijn. Één van de creatieve professionals geeft aan dat de zakelijk leider, Ellis Hiensch, regelmatig verschijnt op gemeentepartijtjes. Wanneer wij Ellis zelf spreken geeft zij aan dat zij alleen vroeger, in de opstart, een aantal keer bij het gemeentehuis geweest. Hier heeft zij contact gehad met een persoon die werkzaam was bij het **WMO-loket** van de gemeente Ede. Deze persoon is een keer bij een open dag geweest van Momo. Verder geeft Ellis aan nog wel eens contact te hebben gehad met iemand van de gemeente, dit was in de opstartfase van Momo (2006).

3.2.3 Overige vormen van aansluiting

Naast de vormen van aansluiting die creatieve professionals met de ondernemers en het gemeentebestuur vinden, noemen de creatieve professionals nog andere vormen van aansluiting die al bekend zijn bij Momo of waarmee Momo een keer mee in aanraking is geweest. Voorbeelden hiervan zijn **Cultura**, het centrum voor kunst en cultuur in de regio, het **Amateurfestival** en **cultuurclub Dante**.

Momo heeft een keer meegedaan met een soort prijsvraag van Cultura. Door deze prijsvraag hebben zij subsidie ontvangen om een voorstelling te kunnen doen in Cultura. Tegenwoordig speelt Momo één keer per jaar een voorstelling in Cultura.

Ook worden er vormen van aansluiting in de gemeente Veenendaal genoemd. **De burgemeester van Veenendaal** heeft Momo bezocht op de NL doet dag en er is contact geweest met een ex-wethouder uit Veenendaal, **Jaap Pilon**. De burgemeester van Veenendaal was bij de NL doet dag aanwezig, doordat een acteur hem persoonlijk heeft uitgenodigd.

Echter hebben deze overige vormen van aansluiting geen invloed op de mate waarop de creatieve professionals van Momo hun acteurs aansluiting laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede.

Wel is het interessant om te kijken naar de oorzaak waardoor deze aansluiting er wel is in Veenendaal of met de culturele activiteiten en niet met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede. Hier zullen wij dieper op in gaan in paragraaf 3.4.

Na het onderzoeken van de huidige aansluiting, kunnen wij de conclusie trekken dat de aansluiting die creatieve professionals van Momo voor hun acteurs vinden met ondernemers en het gemeentebestuur van Ede niet erg divers is. Momo heeft weinig contact met de gemeente en met enkele ondernemers. Ook is er nog niet veel geëxperimenteerd met manieren om de aansluiting te vinden. Er zijn twee manieren van aansluiting zoeken te noemen, zo is Ellis zelf in gesprek gegaan met wat mensen die werkzaam zijn bij de gemeente en zijn er via via wat contacten ontstaan (Rotary Club, CROW en Rabobank).

Momo theaterwerkplaats heeft een Facebook-pagina waar ze gemiddeld één keer per week een bericht op zetten. Momo heeft geen Twitter of LinkedIn account. Ze maken nog geen gebruik van een online nieuwsbrief (mailinglist). Wel hebben ze enkele contacten die ze vast per mail uitnodigen voor voorstellingen.

Volgens de creatieve professionals zelf is de aansluiting nu onvoldoende. Vanuit deze conclusie werken wij verder.

3.2.4 Bij andere theaterwerkplaatsen

Bij de Eenhoorn probeert Anke de aansluiting vooral te vinden door een **goed gesprek**. Hier zegt zij het volgende over:

“Nee, je moet echt op gesprek gaan. Ja. Want e-mails daar wordt eigenlijk niet op gereageerd en bellen is ook een beetje lastig. En als ik langs kom dan zien ze ook even mijn gezicht. Dan kan ik wat uitleggen en dat werkt altijd een stuk beter.” (fragment 6.1.7)

Hierbij neemt ze **flyers** mee, maar eigenlijk nooit foto's of een filmpje. Ook een acteur heeft ze nog niet meegenomen wanneer ze een gesprek had (fragment 6.1.9).

Om aansluiting te vinden met de gemeente gaat Anke vaak **zelf langs bij de gemeente**, bij de wethouder van cultuur (fragment 6.3.1). Ook **nodigen ze het gemeentebestuur uit** om naar voorstellingen te komen kijken.

Ook maakt de Eenhoorn gebruik van **vakdocenten**:

“Ik denk dat we daar niet perse een heel nieuw publiek aan hebben. Maar als toch, als die naam op de flyer staat dan trek je toch ook weer mensen.” (fragment 6.6.1)

Ten slotte proberen zij **samen te werken met acteurs zonder een beperking**. Het voordeel daaraan is volgens Anke dat de mensen zonder beperking ook hun eigen netwerk meenemen (fragment 6.2.5).

Bij Tiuri laat men de **acteurs zelf** ook zoeken naar deze aansluiting.

“Dus alles is hier geënt op de gesprekken die wij met de spelers voeren. Dat is ook de hele manier waarop we naar buiten gaan. Wij gaan naar buiten toe met de spelers. Vanuit de spelers. Liefst staan we achter de spelers: “jullie gaan naar voren, jullie zijn degene die communiceren”. ” (fragment 7.4.9).

Zo gaan de acteurs mee naar de Nieuwjaarsreceptie van het gemeentebestuur. Zij nemen dan allemaal visitekaartjes mee. Dit draagt volgens Theo Fentrop ook bij aan de ontwikkeling van de acteurs (fragment 7.2.5).

Zij nodigen regelmatig belangrijke mensen uit om langs te komen bij Tiuri. Ook geeft Theo aan zelf ook naar de **Beursvloer** te gaan, hij ziet zichzelf dan als vertegenwoordiger. Soms neemt hij een acteur mee en soms neemt hij **folders** mee waarbij hij de **mensen uitnodigt** om eens te komen kijken bij Tiuri (fragmenten 7.5.6 en 7.5.7).

Tiuri maakt gebruik van de **relaties** die er liggen. Zo wisselen zij gemiddeld per 3 jaar van regisseur. Iedere regisseur heeft zijn/haar eigen netwerk waar dan weer gebruik van kan worden gemaakt (fragment 7.2.9).

Bij Theater Totaal proberen ze mensen te bereiken door goede **PR**:

“Die benaderen we door een berichtje te zetten op de kunstagenda van Nieuwegein en flyers rond te delen en onze spelers actief erin te betrekken. Van: “vraag zoveel mogelijk mensen in je buurt”. Ja, ja, zeker. Persberichten uit te laten gaan.” (fragment 8.1.2)

Ze maken dus ook gebruik van de **contacten die de acteurs zelf hebben**. Hierbij maken ze zelfs gebruik van een prijsvraag:

“Wij doen altijd een prijsvraag: “wie de meeste..” die krijgt een theater bon. En dan hebben we een eerste, tweede en derde prijs. En sommigen komen met veertig kaartjes. Er zijn er ook die echt winkelier ook proberen te benaderen van: we zitten hier.” (fragment 8.1.8)

Aansluiting vinden met de gemeente proberen zij ook door het gemeentebestuur **uit te nodigen voor voorstellingen** (fragmenten 8.1.9). Ze hebben een aantal contacten met mensen uit het gemeentebestuur. De artistiek leider, Margot de Jong, geeft aan dat zij er **gewoon heen gaan** (naar het gemeentehuis), **zonder acteurs**.

Ze geeft aan niet tot nauwelijks aansluiting te vinden met ondernemers of bedrijven. Wel verzorgen ze soms bedrijfsuitjes (fragment 8.3.1).

Alle theaterwerkplaatsen geven aan aansluiting te vinden door relaties die zij hebben (kernlabel Werkend in aansluiting vinden : Relaties).

Alle drie de theaterwerkplaatsen ontvangen subsidies van de gemeente(s) waarin zij zijn gevestigd. Hierdoor hebben zij een **subsidierelatie** met de gemeente(s). Tiuri maakt ook veel gebruik van **fondsen** (fragment 7.1.2). Hierdoor zijn ze ook in aanraking gekomen met de provincie en de gemeente.

Als we kijken naar social media maken alle drie de theaterwerkplaats gebruik van **Facebook**. Ook hebben alle drie de theaterwerkplaatsen een **Twitter** account en kun je je via hun site aanmelden voor een nieuwsbrief. Theater totaal en Tiuri hebben ook een **Linkedin** account. Er is wel verschil in de mate waarop de theaterwerkplaatsen actief gebruik maken van deze verschillende middelen.

3.3 Wat zijn de effecten van dit stadium nu?

3.3.1 Volgens de creatieve professionals van Momo

Wat zijn de effecten van onvoldoende aansluiting eigenlijk? We beginnen met het omdraaien van deze vraag: waarom is voldoende aansluiting belangrijk?

Het eerste wat wij tegen kwamen tijdens onze interviews met de creatieve professionals van Momo is de vraag of het voor de acteurs wel zo belangrijk is. Dit buiten het feit dat het voor het bestaan van Momo theaterwerkplaats als stichting zelf van belang is.

Alle drie de professionals gaven aan dat het voor hen **indirect** belangrijk is. Ze gaven aan dat hun acteurs hier niet allemaal even bewust mee bezig zijn: aansluiting met ondernemers en het gemeentebestuur van gemeente Ede.

Toch erkennen de geïnterviewde allemaal de waarde van deze aansluiting voor hun acteurs. Volgens Suzanne is het vooral van waarde voor de acteurs die zelf ook in Ede wonen. Ook geeft zij aan dat de acteurs het heel leuk vinden om bekenden uit hun eigen omgeving tegen te komen (fragmenten 2.2.9 en 2.6.3)

Het meest genoemd wordt de **bekendheid** van Momo die belangrijk voor hen is en het feit dat zij erdoor **gezien worden**.

Met gezien worden, wordt niet alleen letterlijk bedoeld dat er mensen zijn die naar de acteurs kijken.

Met gezien worden, bedoelen de creatieve professionals dat de ondernemers en het gemeentebestuur de talenten van de acteurs zien en hun erkenning geven.

Dit is congruent aan de visie van Momo: het zichtbaar maken van de acteurs, hun belevingswereld en hun talenten in de samenleving.

Volgens Ellis **groeien** de acteurs ervan wanneer zij aansluiting vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur.

We vroegen haar naar de waarde voor de acteurs:

“Het gezien worden natuurlijk. Dat zij een podium hebben. Ze hebben iets te vertellen, ze kunnen iets laten zien waar ze trots op zijn. [...] en daar groeien deze mensen aan en dan doen ze mee in de maatschappij, net als ieder ander! Dan worden ze niet voorbij gelopen op straat.” (fragment 3.1.2)

Doordat er nu te weinig aansluiting wordt gevonden met de ondernemers en het gemeentebestuur worden de acteurs niet/te weinig door hen gezien. Dit maakt dat zij minder bekend zijn en minder groeien. De acteurs hebben zo geen/weinig contact met de ondernemers en het gemeentebestuur waardoor zij niet van elkaar kunnen leren. Dit maakt dat de acteurs minder in de maatschappij staan dan dat de creatieve professionals voor hen willen. De acteurs zelf zijn volgens de creatieve professionals niet allemaal evenveel bezig met de aansluiting met ondernemers en het gemeentebestuur. Volgens een van de creatieve professionals hangt dit ook af van het niveau van de acteur.

3.3.2 Volgens de acteur

Ondanks dat de creatieve professionals zich afvragen in hoeverre de acteurs bezig zijn met de aansluiting met ondernemers en het gemeentebestuur van gemeente Ede noemen zij alle drie een acteur die hier wel mee bezig.

Het gaat om één van de acteurs die wij ook hebben geïnterviewd.

Opvallend is dat de desbetreffende acteur **zelf het initiatief heeft genomen** om de burgemeester van Veenendaal uit te nodigen voor de NL doet dag. Ook geeft hij in het interview aan dat hij zelf aan mensen over Momo vertelt wanneer zij Momo niet kennen. Wij vroegen hem waarom hij dat deed, waarop hij het volgende antwoordde:

“Omdat wij ook op woensdag zitten, dan zitten wij dan op de woensdag groep. En dan willen we meer naar buiten optreden. Willen we meer naar scholen toe. Ja, dan maak ik er een beetje reclame voor.” (fragment 5.1.9)

De acteur benoemd dat “de woensdaggroep” meer naar buiten wil optreden. We weten dus niet of de acteur dit doet omdat hij weet dat Momo het belangrijk vindt, of omdat hij er zelf het belang van inziet. Wel weten we dus dat dit leeft bij de acteur en dat hij dit dus ook in de praktijk brengt. Hieruit concluderen wij dat deze acteur over een ondernemersgeest beschikt. Mogelijk zijn er meerdere acteurs die hierover beschikken. Wel merken wij dat hierin begeleiding nodig is vanuit de creatieve professionals.

Het effect van de onvoldoende aansluiting is volgens de acteur dat zij niet bekend genoeg zijn. Ook is er minder publiek dan dat hij zou willen. Zo geeft hij aan het liefst te willen dat Momo bekend is in heel Nederland (fragment 5.1.3).

De andere acteur die wij hebben geïnterviewd is een voorbeeld van een acteur van Momo die er duidelijk minder het belang van inziet. Dit omdat zij aan heeft gegeven dat Momo al bekend genoeg is. Het effect van de onvoldoende aansluiting, die de creatieve professionals ervaren, is voor deze acteur niet duidelijk.

3.3.3 Volgens andere theaterwerkplaatsen

De Eenhoorn en Tiuri zijn beide tevreden met de aansluiting die zij vinden voor hun acteurs met de ondernemers en het gemeentebestuur uit de gemeentes waar zij gevestigd zijn.

Volgens de Eenhoorn is deze aansluiting **indirect** belangrijk voor de acteurs. Volgens Anke Purmer maakt het de acteurs niet uit voor wie of waar ze optreden, zolang ze maar kunnen optreden (fragment 6.4.1).

Wanneer zij kunnen optreden geeft dat de acteurs een **boost van energie en zelfvertrouwen**.

Ook kunnen daardoor de **vaardigheden van de acteurs worden vergroot** (fragment 6.3.5).

Een effect voor de ondernemers en het gemeentebestuur zou kunnen zijn dat hun **beeld over de doelgroep**, mensen met een verstandelijke beperking, kan veranderen (fragment 6.2.2)

Over samenwerken met de gemeente zegt Anke het volgende:

“ Zij zitten heel erg op samenwerken en dat vinden wij ook heel fijn want dan kan je daarmee je doelgroep of publiek vergroten.” (fragment 6.3.6)

Door het culturele aanbod in Hoorn te vergroten geef je volgens haar een bredere afspiegeling van de samenleving. Als voordeel van de gemeente kan het ook in het voordeel werken dat het culturele aanbod groter en interessanter wordt.

Volgens Tiuri is het van **maatschappelijke meerwaarde** dat de acteurs aansluiting vinden met bijvoorbeeld het gemeentebestuur en een **burgemeester kunnen ontmoeten** (fragment 7.2.1).

De acteurs kunnen zo hun **talent zichtbaar** maken en er ontstaat **interactie tussen hen en de samenleving**.

Interactie betekend, volgens Theo Fentrop, mensen raken:

“Ja, dat is toch wat je als doel hebt? Nogmaals, de wetmatigheden van theater is dat je je publiek weet te raken.” (fragment 7.4.4)

De acteurs zelf zijn er volgens Theo minder mee bezig (7.5.8).

Bij Theater Totaal weten ze niet of de aansluiting, die zij vinden voor hun acteurs met de ondernemers en het gemeentebestuur uit de gemeentes waar zij gevestigd zijn, wel voldoende vinden. Ze willen wel meer, maar zien dat als een gedroomde werkelijkheid.

Volgens Margot de Jong zijn de acteurs er wel **bewust mee bezig** (fragment 8.1.7). Dit mede door de prijsvraag die er speelt.

De waarde van contact met de gemeente zien de acteurs volgens Margot **zelf niet in**:

“Nee [de artiesten zien niet de waarde van contact met de gemeente], nee. We vertellen wel dat als er mensen op bezoek komen dat het belangrijk is. Zij zijn acteurs of zijn muzikanten. Dat is een heel ander, andere gerichtheid, een andere laag.” (fragment 8.4.1)

Ook optreden voor ander publiek is **niet anders voor de acteurs**. **Waardering van een hooggeplaatst persoon** is volgens Margot wel belangrijk voor de acteurs. Volgens haar zijn ze erg gevoelig voor hiërarchie (fragment 8.4.3).

3.3.4 Volgens de literatuur

Gezien weinig acteurs van Momo zich goed kunnen verwoorden met betrekking tot dit onderwerp, hebben we ervoor gekozen om er via literatuur achter te komen wat er leeft onder mensen met een verstandelijke beperking. Dit om deze doelgroep een duidelijke stem te kunnen geven in het onderzoek.

In het boek “Een land waar mensen met een handicap wonen” staan verschillende verhalen van mensen met een (verstandelijke en/of lichamelijke) beperking (Brok, den, Y., 2010). Door deze verhalen heen lees je dat deze mensen er ook allemaal bij willen hoor, zij willen **meedoen in de maatschappij**.

Zo zegt een van de geïnterviewde mensen: *“Als ze [kinderen met een handicap] thuis blijven zitten doen ze niet mee met de samenleving en het is belangrijk dat mensen met een handicap wel meedoen in de samenleving.”*

Een andere geïnterviewde zegt: *“Als kinderen gemixt naar school gaan, kunnen ze van elkaar leren en dan gaan ze elkaar goed waarderen. Nu word ik soms niet gewaardeerd om hoe ik ben. Daarom moeten kinderen in mijn land gemixt naar school gaan. In mijn land zouden mensen met een handicap en mensen zonder handicap elkaar waarderen en normaal doen tegen elkaar.”*

Vanuit de verhalen uit het boek kun je de conclusie trekken dat ook mensen met een verstandelijke beperking het zelf belangrijk vinden om mee te doen in de maatschappij. Zij merken het zelf ook wanneer ze niet worden gewaardeerd.

Dat de acteurs van Momo onvoldoende aansluiting hebben met de ondernemers en het gemeentebestuur van gemeente Ede kan hun mogelijk het gevoel geven dat zij nog niet voldoende meedoen aan de maatschappij of nog zich nog niet genoeg gewaardeerd voelen. Uit de interviews merken wij alleen dat er verschil is tussen de beleving hiervan bij verschillende acteurs.

3.4 Oorzaak van onvoldoende aansluiting

3.4.1 Volgens de creatieve professionals van Momo

Er zijn verschillende zaken die worden aangewezen als oorzaak door de creatieve professionals die werkzaam zijn bij Momo. In de interviews komt naar voren dat het hebben, verdiepen en gebruiken van **relaties** en netwerkcontacten het meest effect hebben tot het vinden van aansluiting.

(kernlabel Werkend in aansluiting vinden: Relaties).

Als we deze zin omdraaien kan dus geen relaties of weinig relaties een oorzaak zijn van het vinden van onvoldoende aansluiting.

De creatieve professionals van Momo geven aan dat via netwerkcontacten of door lijntjes met belangrijke mensen zij de aansluiting mogelijk kunnen maken. Echter liggen er volgens hen minder bekende kanalen in de gemeente Ede, dan in Veenendaal.

Zelf geven de creatieve professionals aan dat dit misschien komt, omdat er maar enkele creatieve professionals van Momo woonachtig zijn in de gemeente Ede. Ook een groot deel van de acteurs van Momo zijn niet woonachtig in de gemeente Ede.

Een ander belangrijk punt wat de creatieve professionals alle drie aangeven is het **gebrek aan tijd**.

Zo zegt Jan-Willem het volgende:

“Ik ben goed in mijn verhaal vertellen. De ellende is natuurlijk, mijn hart ligt in de theater en op dit moment heb ik geen tijd om te zeggen “Ik ga een ochtend bellen” of op acquisitie, of bij werknemers of bij ondernemers langs om leuke gesprekken te doen. Dat is denk ik ook een beetje bij alles, want iedereen is razend druk om de tent hier überhaupt runnende te houden en ook wij zijn razend druk met een product maken. Er is botweg gewoon geen tijd voor. En dat is voor mij maar, ik denk dat dat het antwoord van de anderen ook gaat zijn.” (fragment 1.5.5)

Hieruit kunnen wij opmaken dat Jan-Willem erg gemotiveerd is om de uitdaging aan te gaan om contacten te leggen met ondernemers om zo aansluiting te kunnen vinden. Echter geeft hij aan er geen tijd voor te hebben.

Ook onze opdrachtgever en zakelijk leider van Momo, Ellis, geeft aan dat er te **weinig tijd** is geweest om aansluiting te vinden. Dit omdat zij veel bezig zijn geweest om Momo theaterwerkplaats zelf te ontwikkelen. Ze zegt hierover:

“We hebben ook heel veel geïnvesteerd om het hier goed te laten zijn. En voor ons is nu het moment daar om naar buiten te treden en echt die contacten aan te gaan, met gemeente, met scholen en uitwisselen.” (fragment 3.3.6)

Ellis geeft in het interview aan dat ze **twijfelt of haar eigen inzet wel genoeg is** geweest. Zo vragen wij haar bijvoorbeeld over het contact met Bas van Dijk, een loketmedewerker op het gemeentehuis, waarop zij antwoord:

“Die was heel geïnteresseerd, omdat hij zelf ook met theater dingen deed en dat was echt leuk. Hij is ook hier wel eens geweest op een open dag. Misschien heb ik zelf ook te weinig gedaan hoor.” (fragment 3.2.1)

Contacten onderhouden lijkt een moeilijk punt te zijn voor de creatieve professionals van Momo. Zo geeft Ellis aan dat het contact met Bas van Dijk is verwaterd (fragment 3.2.1), dat het contact met de Rotary Club ook minder is geworden (fragment 3.1.8), het contact met de gemeente er alleen is geweest met de opstart van Momo (fragment 3.2.1) en ook het contact met het CROW ligt nu stil. Ellis wijst hier twee mogelijke oorzaken van aan. De eerste is dat zij zelf na een contact **niet weet hoe het verder moet** (fragment 3.2.3) en de tweede mogelijke oorzaak is het feit dat wanneer bijvoorbeeld een gezamenlijk project af loopt de ondernemers misschien weer **hun blikken op andere dingen willen richten** (fragment 3.1.9).

Volgens Ellis moet iedere gemeente, zo ook de gemeente Ede, weten wie er wonen (fragment 3.3.7). Een mogelijke oorzaak zou dus kunnen zijn dat de **gemeente Ede te weinig investeert** om meer te weten te komen over wat er in hun gemeente gebeurt.

3.4.2 Volgens de acteurs

We vroegen aan de eerste acteur of hij vond dat te weinig mensen Momo kennen. Het volgende was zijn antwoord:

“Ik vind dat heel weinig [mensen Momo kennen]. Als je zegt van: “wat is Momo?”, dan zeggen ze van “Huh.. dat weet ik niet eens?” En dan denk ik van; “we moeten gewoon is meer..”. We zijn nu ook met een boekje bezig. Jan Hiensch en ik die maken de foto’s. En dan komt er straks een programma boekje. Een boekje van met alles wat we op de woensdag doen. En met dat boekje gaan we naar alle scholen of wat dan ook, naar alle organisaties willen we dat sturen dus. We hopen dat dat lukt.”
(fragment 5.2.3)

Oorzaak volgens deze acteur zou dus kunnen zijn dat te weinig mensen Momo kennen doordat er te weinig informatie over Momo wordt verspreid.

Omdat de tweede acteur vindt dat Momo theaterwerkplaats bekend genoeg is, kan zij ook geen oorzaak aanwijzen waarom haar begeleiders, de creatieve professionals, haarzelf en de andere acteurs onvoldoende aansluiting kunnen laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede.

3.4.3 Ten opzichte van andere theaterwerkplaatsen

In vergelijking met de andere theaterwerkplaatsen waar wij interviews hebben afgenomen, valt op dat zij allemaal een subsidierelatie hebben met de gemeente. Een subsidierelatie kan er voor zorgen dat je meer in contact komt met het gemeentebestuur. Momo ontvangt **geen subsidie**, dit kan dus een oorzaak zijn waardoor Momo minder in beeld is voor het gemeentebestuur.

Wat ook opvalt is dat alle drie de theaterwerkplaatsen **zelf op het gemeentebestuur afstappen** (kernlabel Werkend in aansluiting vinden: Zelf benaderen). De creatieve professionals van Momo hebben zelf nog weinig initiatief genomen om op het gemeentebestuur af te stappen of hun uit te nodigen. Tiuri en de Eenhoorn zitten beide zelfs om de tafel met het gemeentebestuur om te praten over de WMO.

Om aansluiting te vinden met ondernemers gaan de Eenhoorn en Tiuri beide naar de **Beursvloer**. Wij zijn zelf ook voor Momo naar de Beursvloer geweest (experiment), maar voor Momo ligt er de kans om zelf de komende jaren ook de Beursvloer te bezoeken.

Volgens Theater Totaal levert het hen veel voordelen op dat zij **onderdeel zijn van een stichting**.

Wij vroegen Margot de Jong waarom Theater Totaal onderdeel is geworden van een stichting:
“Nou [wij hebben de switch gemaakt], omdat er zoveel dingen op je afkomen en zoveel regelgeving, dat je beter in een grote zorginstelling kan zitten als een kleine organisatie die al die regelgeving moet organiseren. Dus we zitten onder een paraplu. En we blijven vrij, ik vind Amerpoort fantastisch. We zijn helemaal vrij en we mogen doen en laten wat we willen. Ze bemoeien zich nooit met de inhoud, dat is helemaal geweldig. We zijn ingebed dus je hebt een PR machine en een orthopedagoog. Niet dat we die heel veel gebruiken, maar het is er allemaal. En we hebben administratie.” (fragment 8.4.6)

Onderdeel zijn van een stichting levert hen onder andere het voordeel dat zij de PR niet hoeven te verzorgen. Ook geeft Margot aan dat het personeel van de stichting Amerpoort zelf ook vaak naar voorstellingen komt kijken.

De creatieve professionals van Momo moeten alles zelf regelen, zoals PR, aansluiting zoeken voor hun acteurs, de voorstellingen zelf. Dit maakt ook dat tijd kostbaar wordt.

3.4.4 Vanuit gesprekken met de wethouders

Voordat wij in gesprek zijn gegaan met wethouder Ligtelijn-Bruins hadden wij een krantenartikel gelezen waarin stond dat de wethouder op bezoek was geweest bij Theater ‘t Rode Hoedje, een theatergroep in Ederveen waar ook verstandelijk beperkten werken (Theater ‘t Rode Hoedje, 2014). Wij vroegen haar hoe zij in contact was gekomen met het Rode Hoedje waarop zij antwoordde dat ze door hen was uitgenodigd. Zij hadden een officiële aanvraag gedaan tot een bezoek van wethouder Ligtelijn-Bruins.

Ook hieruit kunnen wij opmaken dat een oorzaak zou kunnen zijn dat Momo **zelf geen contact zoekt met het gemeentebestuur**.

3.4.5 Vanuit literatuur

Tijdens onze gesprekken met alle mensen die wij hebben gesproken is het onderwerp, acceptatie van de mens met een beperking, vaak naar voren gekomen. Echter volgens het boek “Zorg en ondersteuning in de samenleving: voorwaarden voor succesvolle vermaatschappelijking van de gehandicaptenzorg” is het grootste obstakel de **individualisering van de samenleving** (Wilken, J. P., 2007). Volgens het boek is door de individualisering en andere structuren die sociale netwerken hebben gekregen, aansluiting vinden bij buurtgenoten, familie en vrienden niet zo vanzelfsprekend meer. Dit zou dus kunnen betekenen dat het door deze individualisering ook moeilijker is, voor de creatieve professionals van Momo, om voor hun acteurs aansluiting te vinden met ondernemers en het gemeentebestuur.

Volgens Jean Pierre Wilken ligt er niet alleen een obstakel in de samenleving, maar ook in de **zorg** en tussen de **cliënt en de hulpverlener**. Zo zou er in de zorg teveel **fragmentatie** zijn van de voorzieningen, hierdoor zouden de cliënten terecht komen bij voorzieningen die niet goed toegerust zijn op mensen met een verstandelijke beperking. Ook zou er teveel **rationalisering** zijn van organisatie en werkwijzen binnen de zorg, hierdoor werken instellingen volgen Wilken teveel met standaard protocollen en zorgprogramma’s, wat volgens hem niet goed werkzaam is bij mensen met een verstandelijke beperking.

Te weinig **financiering** en onvoldoende **middelen** worden ook aangehaald als obstakels.

Al deze genoemde obstakels zijn minder van toepassing bij Momo theaterwerkplaats. Dit komt omdat Momo, in vergelijking met andere zorgvoorzieningen, de tijd een stap vooruit is.

Zo ontvangen zij geen financiering vanuit de overheid of gemeente, behalve het feit dat de acteurs ZIN of PGB ontvangen en dit inzetten om naar Momo te komen. Ook komen de acteurs die bij Momo werken uit verschillende regio's. Momo gaat de fragmentatie tegen doordat zij zelf ook vervoer proberen te regelen voor mensen waarvan de taxi niet (voldoende) gefinancierd wordt. Zo is Momo nu ook aan het sparen voor een eigen bus om het vervoer voor deze acteurs mogelijk te maken.

3.4.6 Andere mogelijke oorzaken

Een andere mogelijke oorzaak zou **de locatie van Momo** kunnen zijn. Hierover hebben de creatieve professionals van Momo zelf niets gezegd. Op de kaart in hoofdstuk één hebben we kunnen zien dat Momo theaterwerkplaats geografisch gezien veel dichterbij de stad/gemeente Veenendaal ligt, dan bij de stad Ede. Momo ligt in Ederveen, gelegen aan de N224 richting Renswouden.

Figuur 2: Streetview Renswoudseweg 1

Momo theaterwerkplaats ligt een beetje verscholen achter het groen wat langs de weg staat. Op de foto hiernaast (Google Maps Streetview, 2014) kunt u zien dat het niet heel duidelijk is dat Momo theaterwerkplaats hier gevestigd is. Dit maakt het mogelijk moeilijker voor ondernemers en het gemeentebestuur uit Ede om bekend te raken met Momo Theaterwerkplaats, dan wanneer Momo gelegen zou zijn in het centrum van Ede.

Tijdens onze gesprekken met de creatieve professionals, in de vergaderingen, kwam naar voren dat de creatieve professionals graag kwaliteit willen laten zien. Zo gaven zij aan dat ze wel goed voorbereid moesten zijn, wanneer de acteurs bijvoorbeeld een stukje zouden opvoeren voor ondernemers. Ook werden wij regelmatig aangemoedigd vanuit het team om een goed resultaat te halen wanneer wij een experiment moesten uitvoeren. Wij merkten als onderzoekers dat de creatieve professionals misschien toch **onzeker** zijn over hun eigen kunnen of het lastig vinden om een **risico** te nemen. Toch is het belangrijk om wel een risico te durven nemen als creatieve professional, om de aansluiting voor de acteurs mogelijk te maken.

Samenvatting-conclusie

Iedereen heeft een verschillende opvatting over wat voldoende aansluiting is voor de acteurs met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede. Volgens Ellis betekent voldoende aansluiting, in haar ideaalplaatje, het ernaar streven om mensen met mogelijkheden en ongekende talenten zichtbaar te maken en een podium te geven. Zo staan de acteurs midden in de maatschappij, kunnen we elkaar zien, elkaar ontmoeten en van elkaar leren. Meedoen met de maatschappij, net als ieder ander. Zo wil Momo proberen de kwaliteit van leven voor de acteurs te verbeteren door op kunstzinnige wijze met elkaar samen te werken. Dat kan er praktisch als volgt uitzien; dat Momo bijvoorbeeld met haar acteurs een aantal keren een workshop organiseert. Ook bekendheid wordt vaak genoemd als voldoende aansluiting.

Op dit moment wordt er weinig aansluiting ervaren door de creatieve professionals van Momo. De ene acteur is hier meer mee bezig dan de andere. Onvoldoende aansluiting belemmert de groei van de acteurs. Ook is er minder gelegenheid voor beeldverandering bij ondernemers en het gemeentebestuur Ede. Het is moeilijker om hen te ontmoeten of te raken, omdat er weinig tot geen contact gemaakt wordt. Er zijn ook verschillende mogelijke oorzaken waardoor de aansluiting met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede nu als onvoldoende wordt ervaren. Zo hebben de creatieve professionals zelf nog maar weinig initiatief genomen om contacten te leggen. Het meest genoemd als werkend in het vinden van aansluiting zijn persoonlijke relaties. De creatieve professionals van Momo benoemen dat er weinig relaties liggen in Ede. Ook hebben wij als onderzoekers de indruk gekregen dat onzekerheid bij de creatieve professionals een rol speelt.

Hoofdstuk 4 Praktijkonderzoek

In dit hoofdstuk beschrijven wij het praktijkonderzoek wat een essentieel onderdeel is voor ons handelings- actie onderzoek. Als praktijkonderzoek hebben we verschillende experimenten gedaan. Deze experimenten zijn tot stand gekomen middels overleg met onze opdrachtgever Ellis Hiensch, de creatieve professionals en een tweetal acteurs van Momo. De experimenten hebben ons inzicht gegeven in de verschillende aansluitingsmogelijkheden die er zijn en in welke mate deze aansluitingsmogelijkheden hun werking hebben in de aansluiting met ondernemers en het gemeentebestuur van Ede.

4.1 Waarom experimenten

In het handelings-actie onderzoek is praktijkonderzoek van essentieel belang.

Uit het praktijkonderzoek met daarin de experimenten, wilden wij gegevens halen om te kunnen meten in hoeverre de experimenten daadwerkelijk zorgen voor een aansluiting voor de acteurs met de ondernemers en het gemeentebestuur Ede. Het verzamelen van gegevens konden wij op verschillende manieren doen, door bijvoorbeeld observaties te plegen, een vraaggesprek of interview te doen (Tromp, J.H.M. en Rietmeijer, E.F.H. ,1989). Dit hebben we dan ook verwerkt in de experimenten.

Het handelings- actie onderzoek omvat: onderzoek, reflectie en implementatie (Migchelbrink, F., 2010). We hebben dan ook na ieder experiment gereflecteerd en onze observaties en bevindingen weer meegenomen naar het volgende experiment.

Omdat we bij veel van de experimenten automatisch het netwerk van Momo met haar acteurs zouden uitbreiden, hebben wij als onderzoekers ons verdiept in de basis van het netwerken. Hoe doe je dat? (Groot de M., z.d.) Wat moet je doen en wat juist niet? (MKB, z.d.) Door de WMO denken wij dat het van belang is dat wij als SPH'ers kunnen netwerken (zie 1.1.1 Het onderwerp) .

We hebben deze experimenten op diverse manieren aangepakt om te onderzoeken in hoeverre dit invloed heeft op het maken van aansluiting met het gemeentebestuur en ondernemers uit de gemeente Ede. De ene keer hebben we een experiment formeel aangepakt en de ander keer informeel met gebruik van humor. In het gebruik van veel woorden, foto's, flyers en een introductiefilmpje hebben we ook afgewisseld. Vooral het gebruik van beeldmateriaal en het effect hiervan vonden wij erg interessant.

Meneer Gaspersz J. (2008) zegt dan ook in zijn boek 'Nieuwe ideeën, nieuwe kansen het volgende:

“Een beeld zegt meer dan duizend woorden – Confusius, wijsgeer

Het aantrekkelijke van een beeld is dat het veel gedachten, herinneringen en emoties kan oproepen, die elk weer tot nieuwe ideeën kunnen leiden. De emoties bij een afbeelding komen meestal direct, zonder dat we er eerst over nadenken. Terwijl we bij woorden vaak eerst de zin op ons moeten laten inwerken. De emotie is doorgaans sneller dan de gedachte. Dat is de kracht van beeldtaal.”

4.2 Experimenten

Hieronder staan de verschillende experimenten beschreven die we hebben uitgevoerd om ons praktijkonderzoek te doen.

- Beursvloer
- NL doet dag
- Introductiefilmpje
- Ouderavond
- Gesprekken met wethouders
- Inschrijving WMO in gemeente Ede

Samen met Ellis Hiensch zijn wij als onderzoekers voor het eerst gaan brainstormen over mogelijke experimenten die Momo met haar acteurs kunnen helpen in het vinden van aansluiting met de ondernemers en het gemeentebestuur van Ede. Daarna volgden al snel drie interviews met creatieve professionals binnen Momo waar mogelijke ideeën voor de aansluiting ook ter sprake kwamen. Deze ideeën hebben wij als onderzoekers verzameld en tijdens een vergadering met de creatieve professionals ter sprake gebracht. De creatieve professionals die niet waren geïnterviewd, hadden geen verdere aanvullingen. Er werd mee gedacht voor de invulling van de experimenten. Een voorbeeld hiervan was wat er belangrijk was om ter sprake te brengen bij de wethouder van Cultuur van Ede. Wij hebben als onderzoekers de punten die de creatieve professionals aanhaalden als zeer belangrijk beschouwd. Dit hebben wij gedaan omdat Meneer Migchelbrink, F. (2010) schrijft over praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn, dat wij als onderzoekers de werknemers als de deskundigen moeten beschouwen. In de verdere uitwerking en uitvoering van het onderzoek hebben wij hun opmerkingen als leidraad beschouwd. Zo zijn de experimenten tot stand gekomen.

Na het uitvoeren van de experimenten zijn er terugkoppelingsmomenten geweest. Deze vonden in de vergaderingen plaats van Momo met de creatieve professionals. Dit zodat zij optimaal in het proces betrokken werden en met ons mee konden denken in de volgende stappen richting de volgende experimenten. Zodat zij na ons onderzoek de aansluiting met de ondernemers en het gemeentebestuur Ede kunnen overpakken en doorzetten.

4.3 Onderbouwing experimenten

4.3.1 Beursvloer

Als onderzoekers zijn we op zoek gegaan naar een plek waar we veel ondernemers tegelijk konden treffen. Al vrij snel aan het begin van ons onderzoek hoorden wij van de Beursvloer en wilde deze kans niet voorbij laten gaan. Gezien het al zo snel was en wij nog maar een gematigde basis van informatie hadden, hebben we een plan van aanpak gemaakt (zie bijlage B), zodat we goed voorbereid het experiment konden uitvoeren. Voor dit experiment hadden we een formele aanpak in het benaderen de ondernemers die aanwezig waren op de Beursvloer. Hoofdzakelijk hebben we via woorden de ondernemers enthousiast proberen te maken voor Momo, dit door ook nadruk te leggen op de win-win situatie. Bedrijven stralen maatschappelijke betrokkenheid uit wanneer zij Momo theaterwerkplaats inzetten. Ook kunnen zij de voorstellingen van Momo gebruiken om in hun bedrijf een bepaald thema aan de orde te brengen.

Momo kan ook ingezet worden als bedrijven hun werknemers uit de comfortzone willen laten komen. Als ondersteuning in het contact hebben we een fotoboek gebruikt; dit om een beeld te kunnen geven van wat Momo en haar acteurs doen en laten zien.

We zochten specifiek naar ondernemers die nog niet van Momo op de hoogte waren en geen connecties hadden met de doelgroep. Als men interesse had in een flyer, gaven we die mee. We zijn bij de meeste mensen die we hebben gesproken op de beursvloer zelf afgestapt. Het boek ‘Persoonlijk netwerken voor Dummies’ zegt dan ook dat je zelf actie moet ondernemen door op mensen af te stappen (Fisher D.,2005).

Resultaten Beursvloer (zie ook bijlage B):

- Één van de benaderde ondernemers wilde er serieus over nadenken of Momo wat zou kunnen zijn voor een teamuitje voor zijn bedrijf. We hebben contactgegevens uitgewisseld.
- We kwamen met veel ondernemers in contact op hetzelfde moment.
- Via ondernemers kregen we tips over mogelijke sleutelpersonen.
- Bij een volgende Beursvloer zou Momo mogelijk een optreden kunnen doen. Op deze manier zien de ondernemers meteen wat Momo doet.
- We hebben flyers meegegeven. Men kan hierdoor eventueel op een later tijdstip alsnog contact zoeken.
- De foto's leverden opmerkingen op zoals: 'Is het zo professioneel?'. Dit nadat we al hadden verteld over Momo. De foto's laten blijkbaar pas zien hoe professioneel Momo met haar acteurs is.
- Het is moeilijk om in te schatten in hoeverre onze manier van aanspreken een voordeel heeft gehad op de manier van aansluiting vinden. Wij hadden ook rekening gehouden met onze kledingkeuze. Veel bezoekers van de Beursvloer waren netjes gekleed of droegen een pak. Ook in hoeverre dit in ons voordeel was, is lastig te zeggen. Wel sloten we meer aan, met onze kleding bij de doelgroep ondernemers. Ook is het ons gelukt om veel mensen aan te spreken.

Wat namen we hieruit mee in het volgende experiment:

Beeldmateriaal meenemen heeft blijkbaar wel invloed op de mate waarop mensen je verhaal begrijpen. Wij zijn in onze gesprekken op de Beursvloer altijd positief geweest over Momo en hebben geprobeerd om enthousiasme over te brengen. Toch komt het blijkbaar pas over op mensen wanneer je mensen bijvoorbeeld foto's laat zien. Wij namen ons voor om bij andere experimenteren meer te experimenteren met beeldmateriaal. Zo wilden wij naast foto's ook uitproberen hoe bijvoorbeeld een filmpje zou werken. Naast het filmpje merkten we dat de ondernemers die wij spraken geïnteresseerd raakten wanneer wij de win-win benadrukten.

Ook is uit onze gesprekken naar voren gekomen dat er wel degelijk mensen zijn met bepaalde ideeën of vooroordelen over de doelgroep. Zo spraken wij een man die aangaf mensen met een verstandelijke beperking "een beetje vies" te vinden en dacht dat mensen met een beperking overmatig spugen. Dit was interessant om mee te nemen in de rest van de experimenten, namelijk dat er mensen zo over deze doelgroep denken. Zo konden wij hier rekening mee houden in het verloop van ons onderzoek en onze manier waarop wij mensen benaderen.

4.3.2 NL doet dag

Momo geeft zich elk jaar op voor de NL doet dag. Op de NL doet dag komen ondernemers en andere vrijwilligers bij Momo om vrijwilligers werk te doen. Deze keer had een acteur ook de burgemeester van Veenendaal uitgenodigd (Momotheaterwerkplaats, 22-03-2014).

Deze mogelijkheid wilden wij aangrijpen om te onderzoeken hoe de aansluiting is met de ondernemers en andere vrijwilligers met Momo. Dit wilden wij onderzoeken door middel van een interview.

Ook de komst van de burgemeester wilden wij uitbuiten door een kort interview bij hem af te nemen. Daarin wilden wij ontdekken waarom de burgemeester van Veenendaal nu wel aanwezig is op de NL doet dag en niet de burgemeester van Ede bijvoorbeeld.

De aanpak voor dit experiment was informeel, met een muzische aanpak, door humor in te zetten. Wij als onderzoekers hebben ons wat overdreven als reporters aangekleed, hebben een microfoon gebruikt die het niet deed en hebben hier voor het interview grapjes over gemaakt. We wilden voor dit experiment ook een acteur van Momo inzetten, dit door de acteur de interviews te laten afnemen. We hebben er ook voor gekozen om de interviews te filmen (zie bijlage E), dit om naast de antwoorden ook achteraf observaties te kunnen doen.

Resultaten NL doet dag:

- Alle geïnterviewde mensen gaven aan het leuk te vinden om te komen helpen bij Momo.
- Geen van de geïnterviewde mensen was naar een voorstelling van Momo geweest die niet plaats vond op een NL doet dag.
- Een groot deel van de geïnterviewden wisten niet wanneer er nieuwe voorstelling zijn.
- Iemand wist niet dat de voorstellingen van Momo voor iedereen toegankelijk zijn.
- De burgemeester van Veenendaal, Wouter Kolff, gaf aan erg onder de indruk te zijn van Momo. Hij gaf aan dat hij gekomen was omdat een acteur hem daartoe had uitgenodigd.
- De burgemeester wilde graag zijn collega's in de regio (burgemeesters van Ede, Wageningen en Rhenen) uitnodigen als Momo een voorstelling geeft.

Wat namen we hieruit mee in het volgende experiment:

Opvallend was dat de burgemeester van Veenendaal aangaf dat hij aanwezig was omdat een acteur hem daartoe had uitgenodigd. Blijkbaar werkte dit goed bij deze burgemeester. Toen hij eenmaal bij Momo was, gaf hij aan erg enthousiast te zijn. Dit bevestigde ook ons idee hierover: wanneer mensen de acteurs zelf zien of een optreden zien, zijn ze vaak aangenaam verrast.

Ook is opvallend dat geen een van de geïnterviewde werknemers van de Rabobank naar een voorstelling van Momo is geweest die niet op een NL doet dag heeft plaatsgevonden. De meeste geïnterviewden gaven aan dat ze niet wisten wanneer een voorstelling was. Dit was interessant voor ons onderzoek, gezien het voor mensen blijkbaar niet duidelijk is wanneer er voorstellingen plaats vinden. Hier ligt dus ook een gemiste kans. Iedere geïnterviewde gaf namelijk wel aan het leuk te vinden om bij Momo langs te komen en om nog een voorstelling te bezoeken.

4.3.3 Introductiefilmpje

Tijdens het brainstormen met Ellis Hiensch kwam naar voren dat er nog geen duidelijk en kort introductiefilmpje bestond van Momo. Dit filmpje wilden wij graag inzetten in een ander experiment, namelijk in een gesprek met de wethouder van Cultuur Ede. Het filmpje moest een beeld geven van wat Momo is en doet. Het is een kort filmpje geworden die foto's en tekst bevat (zie bijlage E). Dit filmpje hebben we daarna op Youtube gezet, waardoor mensen als zij naar Momo zoeken op Youtube, Momo ook kunnen vinden. Het filmpje moest een professionele maar ook creatieve uitstraling hebben en tegelijkertijd Momo reflecteren. De muziek die we eronder hebben gezet valt daar ook onder. De foto's die we in dit filmpje hebben verwerkt zijn door Momo zelf gemaakt voor eigen gebruik en voor PR doeleinden. De acteurs zijn hiervan op de hoogte en weten dat deze foto's kunnen worden gebruikt voor PR-doeleinden of op social media.

Het filmpje hebben we als experiment gekozen omdat beeld meer invloed heeft dan woorden (zie het voorbeeld van Gasperz J. in Hoofdstuk 4 Praktijkonderzoek, 4.1 Waarom experimenten). We wilden dan ook onderzoeken wat voor een effect film heeft op het aansluiting maken voor de Momo acteurs met het gemeentebestuur van Ede.

Het filmpje hebben we met opzet kort gemaakt: nog geen twee minuten. Het is een algemene beleving in Nederland dat het tempo in de samenleving hoog ligt. In samenhang met het hoge tempo van de samenleving, wordt tijdgebrek door velen als een probleem ervaren (Eijk van R., 2002). Om zoveel mogelijk kijkers te trekken op Youtube, werkt de korte duur van het filmpje in het voordeel.

Resultaten filmpje:

De wethouder reageerde erg enthousiast op het filmpje. Hij reageerde dat hij het erg professioneel vond en vroeg ons of wij het filmpje hadden gemaakt. Wij merkten dat de wethouder het erg interessant vond, doordat hij meteen geboeid voor het scherm zat toen wij het filmpje aan hadden gezet.

Wat namen we hieruit mee in het volgende experiment:

Voor ons onderzoek was het zinvol om te ontdekken dat film een positieve invloed heeft op het overbrengen van je verhaal, misschien nog wel meer dan foto's, omdat er in film ook gebruik wordt gemaakt van filmische middelen (beeld, geluid, montage).

4.3.4 Ouderavond

Tijdens ons onderzoek stond er bij Momo een ouderavond op de planning. In overleg met Ellis Hiensch onze opdrachtgever, hebben we het introductiefilmpje van Momo laten zien. Hierna hebben we kort verteld over ons onderzoek en hebben we een oproep gedaan om na het officiële deel van de ouderavond naar ons als onderzoekers toe te komen. Men kon naar ons toe komen wanneer men handige contacten wist om de aansluiting te verbeteren tussen de acteurs van Momo en de ondernemers en het gemeentebestuur Ede.

Resultaten ouderavond:

Twee paar ouders zijn op ons af gekomen na afloop van de ouderavond.

De ouders van een acteur raadde aan om contact op te nemen met een lijsttrekker van de Christen Unie in Ede.

Ook waren er ouders die bedrijfsmatig en familiair contact hebben met wethouder Ligtelijn- Bruins. Zij toonden bereidheid om wat te betekenen in het contact tussen Momo en de wethouder.

Wat namen we hieruit mee in het volgende experiment:

Door de ouderavond kwamen wij tot de ontdekking dat er misschien meer contacten liggen of relaties zijn, met mensen die van invloed kunnen zijn, dan wij of de creatieve professionals van tevoren dachten. Ook zijn de ouders blijkbaar gemotiveerd om iets te kunnen betekenen voor Momo. Wanneer de ouders meer kunnen betekenen voor Momo, zal dit de draagkracht vergroten (Bremer-Ammann N. (2007).

4.3.5 Gesprekken met wethouders

Zoals al eerder beschreven, zijn wij in gesprek gegaan met twee wethouders, wethouder Ligtelijn- Bruins en wethouder van Milligen (zie bijlage F). We hebben geëxperimenteerd in de manieren waarop wij met hen in gesprek zijn gegaan. Zo hebben wij bij wethouder van Milligen gebruik gemaakt van een filmpje (zie 4.3.3) en bij wethouder Ligtelijn-Bruin vooral van een goed gesprek en boeken met foto's.

Resultaten gesprekken met wethouders:

Met wethouder Ligtelijn-Bruins zijn we wat langer in gesprek geweest dan met wethouder van Milligen. Wethouder Ligtelijn-Bruins heeft met ons ook veel gesproken over mensen met een verstandelijke beperking en de transitie in de zorg. Wethouder van Milligen heeft ons vooral praktische tips gegeven (zie bijlage F voor de gespreksverslagen).

Wethouder Ligtelijn-Bruins was wel al op de hoogte van de naam Momo, maar achteraf konden wij haar er nog veel over vertellen en laten zien. Zij heeft in het gesprek aangegeven dat de creatieve professionals van Momo haar kunnen uitnodigen voor een bezoek. Ook zag zij de mogelijkheid dat Momo zou kunnen optreden bij het IBO-3 overleg. Het IBO-3 overleg is eens in de twee weken op de donderdag en is een politiek overleg waar het gemeentebestuur van Ede bij elkaar komt om belangrijke zaken met elkaar te bespreken.

Wethouder Ligtelijn-Bruins reageerde enthousiast op de foto's die wij lieten zien van Momo. Ze leek aangenaam verrast te zijn. Dit merkten wij aan haar mimiek en doordat zij aangaf dat het anders was dan dat zij had verwacht, namelijk iets vergelijkbaars met het Rode Hoedje.

Uiteindelijk is het lastig te bepalen wat het uiteindelijke resultaat zal zijn van de gesprekken die wij met de twee wethouders hebben gevoerd. Beide wethouders hebben nu een beeld van wat Momo theaterwerkplaats is en doet. De creatieve professionals van Momo hebben op dit moment nog geen contact gemaakt met de wethouders door een daadwerkelijke uitnodiging te sturen, maar de wethouders hebben zelf ook nog geen contact opgenomen met Momo. Misschien dat het gesprek met hen wel blijft hangen en zij Momo uiteindelijk toch een keer kunnen inzetten of contact met Momo opnemen. Hoogstwaarschijnlijk zal het nodig zijn dat Momo zelf initiatief neemt om het contact weer op te pakken.

Wat namen we hieruit mee in het volgende experiment:

Het is zinvol om te weten dat de naam Momo wel bekend was bij wethouder Ligtelijn-Bruins, maar nog niet bij wethouder van Milligen. Ook was het goed om te ontdekken, dat wanneer je met hen in gesprek gaat, ze wel bereid zijn om iets voor je te betekenen.

4.3.6 Inschrijving WMO in gemeente Ede:

De gemeente Ede heeft een website genaamd “Loket Zorg en Welzijn”(Loket Zorg & Welzijn, z.d.). Op deze website staat een lijst met organisaties die producten/diensten leveren aan de inwoners van gemeente Ede. Onder deze organisaties vallen onder andere pedagogische hulp/dienstverlening, belangenorganisaties, psychologen en maatschappelijke dienstverlening. Op 1 mei hebben wij Momo ingeschreven bij deze website (<http://www.lokaaloket.nl/ede>), met als doel dat Momo sneller gevonden kan worden door ondernemers en het gemeentebestuur, wat hopelijk de aansluiting bevordert.

Resultaten inschrijving:

Er zijn nog geen resultaten te melden, aangezien wij nog niet op de website staan.

Samenvatting

Het handelings- actie onderzoek omvat: onderzoek, reflectie en implementatie. Dit hebben we toegepast op verschillende experimenten. Deze experimenten waren: de beursvloer, NL doet dag, introductiefilmpje, ouderavond, gesprekken met wethouders en inschrijving WMO in gemeente Ede. Hierbij hebben we steeds gekeken naar de resultaten en wat we uit het experiment wilden meenemen in het volgende experiment.

Vanuit de ouderavond hebben wij kunnen concluderen dat de ouders van de acteurs zeker kunnen bijdragen met het vinden van aansluiting. De ouders van de acteurs hebben weer eigen netwerken die ingezet kunnen worden. De ouders van twee acteurs hebben ook contacten met mensen uit het gemeentebestuur van gemeente Ede.

Wij waren verrast in de gesprekken die wij met de wethouders hebben gevoerd. Zij hebben ons verschillende ideeën aangedragen. Zo heeft wethouder Ligtelijn-Bruins ons voorgesteld haar uit te nodigen voor een bezoek aan Momo (mystery bezoek). Andere ideeën waren vooral gericht op samenwerking met andere partijen in Ede, zoals sportclubs, scholen en buurthuizen. Vanuit de inschrijving op de website van gemeente Ede, gericht op de WMO, zijn nog geen resultaten te benoemen.

Tijdens de verschillende experimenten merkten wij dat het gebruik van foto's en filmpjes enthousiaste reacties opleverden. Mensen leken aangenaam verrast wanneer zij beelden zagen van Momo theaterwerkplaats.

Hoofdstuk 5 Interventiemogelijkheden

In dit hoofdstuk komen de verschillende interventiemogelijkheden naar voren die er zijn voor de creatieve professionals, die werkzaam zijn binnen Momo, om de acteurs aansluiting te doen vinden met ondernemers en het gemeentebestuur Ede. De interventiemogelijkheden hebben we geïnventariseerd op verschillende manieren. We zijn met alle betrokken partijen hierover in gesprek geweest: de creatieve professionals en twee acteurs binnen Momo, ondernemers en wethouders vanuit de gemeente Ede. Ook zijn we bij drie andere theaterwerkplaatsen geweest, namelijk de Eenhoorn, Tiuri en Theater Totaal, met als doel te onderzoeken welke interventies zij plegen en als nuttig ervaren.

5.1 De bronnen

De bronnen waaruit de interventiemogelijkheden tot stand zijn gekomen:

- Interventiemogelijkheden vanuit interviews bij Momo theaterwerkplaats.
- Aanvullende interventiemogelijkheden vanuit de vergaderingen met de creatieve professionals van Momo theaterwerkplaats.
- Interventiemogelijkheden vanuit de gesprekken met de wethouders.
- Interventiemogelijkheden vanuit interviews bij de theaterwerkplaatsen Eenhoorn, Tiuri en Theater Totaal.
- Interventiemogelijkheden vanuit Literatuur.
- Interventiemogelijkheden vanuit de gedane experimenten.
- Interventiemogelijkheden vanuit onze observaties en bevindingen in het team van creatieve professionals binnen Momo.
- Interventiemogelijkheden vanuit andere opgedane contacten.

Per subkopje kunt u lezen welke interventiemogelijkheden we ontdekt hebben per bron.

5.2 Vanuit interviews bij Momo theaterwerkplaats

De geïnterviewde creatieve professionals en acteurs binnen Momo gaven verscheidene interventiemogelijkheden aan.

Er werd aangegeven dat het **gemeentebestuur van Ede** wakker gemaakt moet worden: dat zij gaan zien dat Momo bestaat, aangezien Momo onder gemeente Ede valt. Om dit te bevorderen gaf men aan dat het gemeentebestuur uitgenodigd kan worden bij Momo. Ook zou het laten zien van een theaterstukje tijdens een pauze in het gemeentehuis een optie zijn.

De interventies die mogelijk genomen kunnen worden om de aansluiting met **ondernemers** te bevorderen is het creëren van win/win situaties. Zo zou Momo bijvoorbeeld een onderdeel bij een training kunnen verzorgen, waardoor werknemers van een bedrijf leren om uit de comfortzone te komen. In deze training kunnen werknemers leren zich in te leven in anderen en kan hun beeld van deze doelgroep bijgesteld worden. Momo kan daarmee weer optreden en bekender worden.

De interventies die **algemeen** de aansluiting zouden kunnen bevorderen, zijn het gebruik maken van ouders van acteurs (wonend in Ede). Of contacten die ouders hebben. Het concept ‘Vrienden van ...’ zou ook ingezet kunnen worden. Men kan ‘vriend worden van Momo’ door middel van het geven van een jaarlijkse financiële bijdrage. Vervolgens wordt men op de hoogte gehouden van alle activiteiten, optredens en ontwikkelingen van Momo. Dit concept is al bekend bij Momo maar wordt nog niet ingezet. Het eventueel meeliften met anderen: meedoen met mensen die al optreden in Ede werd ook benoemd. De opening verzorgen voor een congres werd ook als mogelijke interventie genoemd. Zo zien velerlei mensen van Momo met haar acteurs. Het zou bijvoorbeeld op een congres kunnen rond het onderwerp zorg. Men gaf aan dat de aansluiting met Veenendaal goed is en hiervan geleerd kan worden. Er werd ook aangegeven dat de website en Social media die Momo al gebruikt nog meer en meer doordacht ingezet kan worden. Ook zou Momo ervoor kunnen zorgen dat Momo op tv komt in een documentaire, een tv optreden of op de lokale zender. Momo zou misschien meer in de krant van Ede kunnen plaatsen, wel is het belangrijk dat er dan een foto bij wordt geplaatst. Een andere interventiemogelijkheid is het laten afnemen van een interview door een krant of de radio.

Een **acteur** gaf aan dat hij het leuk vindt om reclame te maken voor Momo. Hij wil hierin helpen en hierbij betrokken worden. Hij gaf aan al reclame te maken voor Momo als mensen aangaven Momo niet te kennen.

Er kwam ook ter sprake welke interventies de **creatieve professionals** zouden kunnen doen, zoals het maken van contacten in Ede, zodat men in Ede te weten komt dat Momo bestaat en wat Momo met haar acteurs te bieden heeft. Wat ook genoemd werd is dat de focus van de creatieve professionals mogelijk breder gemaakt kan worden. Iedereen zou bijvoorbeeld meer kunnen letten op (kranten) berichten over kunst en cultuur in Ede. Er werd wel aangegeven dat het fijn zou zijn als wel iemand het voortouw daarin neemt. Hierin werd de zakelijk leider als zo iemand genoemd. Het ‘er zijn’ op festivals, kunstmarkten, activiteiten en bedrijven werd ook als belangrijk benadrukt.

Om contacten die er gemaakt zijn ook te onderhouden is er nader onderzoek nodig. Zo kan er onderzocht worden wat er voor heeft gezorgd dat het contact met bijvoorbeeld de Rotary club uiteindelijk is verminderd. Nu lijkt dit niet geheel duidelijk. Zo geeft Ellis in het interview aan dat een mogelijke oorzaak is dat wanneer bijvoorbeeld een gezamenlijk project af loopt, de ondernemers misschien hun blikken weer op andere dingen willen richten. Ook twijfelt zij of haar eigen inzet hierin wel voldoende is geweest.

Momo kan misschien met de Rotary club in gesprek gaan om de daadwerkelijke oorzaak te ontdekken, maar er kan ook nader onderzoek worden gedaan door middel van literatuur. Dit kan de vaardigheden van de creatieve professionals om contact te onderhouden, vergroten.

5.3 Vanuit vergaderingen binnen Momo theaterwerkplaats

Voordat wij in gesprek zijn gegaan met het team van creatieve professionals van Momo, hebben wij drie interviews afgenomen onder deze creatieve professionals. Hierna hebben we de uitslagen van deze interviews met hen besproken en hebben wij ons onderzoek nader toegelicht.

In eerste instantie hadden de creatieve professionals niet veel toe te voegen aan de inbreng die er was vanuit de interviews.

Wel kwam naar voren dat men een **stukje spelen in het centrum van Ede** nog als een mogelijkheid zag. Bijvoorbeeld op het plein van het gemeentehuis.

Ook hebben we met het team van Momo gesproken over een idee waar onze opdrachtgever mee kwam. Dit idee was om bij ondernemers of **bedrijven een kort stukje met acteurs van Momo op te voeren** (zie ook paragraaf 2.1 Methode). Dit zou het bedrijf een eerste indruk kunnen geven van Momo. Het stukje zou vrijblijvend worden gespeeld. Zo raken de ondernemers bekend met Momo en de acteurs en kan hier mogelijk ook een teamuitje uit voort komen of zelf blijvend contact opleveren. Beide ideeën voor experimenten zijn niet uitgevoerd in onze onderzoeksperiode (hierover meer te lezen in paragraaf 2.1), maar kunnen eventueel nog steeds worden ingezet door de creatieve professionals van Momo.

Al eerder hebben wij beschreven dat wij als onderzoekers ook wat onzekerheid opmerkten bij de creatieve professionals van Momo. Wij raden hun aan om hierop te letten, omdat het belangrijk is om als creatieve professional risico's te durven nemen voor de cliënt (in dit geval de acteurs). Het kan helpen om als team hierover in gesprek te blijven en te blijven evalueren. Zo blijf je als team gezamenlijk de verantwoordelijkheid dragen om aansluiting tussen acteurs met ondernemers en het gemeentebestuur van Ede te bevorderen. De creatieve professionals verwachten misschien ook teveel van zichzelf en stellen misschien (te) hoge eisen aan wat zij willen neerzetten. Wij als onderzoekers zien dat de kwaliteiten, motivatie en de wil er wel zijn bij de creatieve professionals.

5.4 Vanuit gesprekken met wethouders

Wethouder van Milligen (Kunst en Cultuur)

Als eerst gaf de wethouder aan dat Momo misschien wat zou kunnen doen met de verschillende **sportverenigingen** in de gemeente Ede. Er zijn drie grote voetbalverenigingen en een hockeyvereniging in de gemeente Ede waar ook wordt gespeeld met G-teams. Wellicht is er een mogelijkheid voor Momo om hier iets mee te doen. De wethouder gaf aan dat je via deze sportverenigingen een breed publiek kunt aanspreken die nog niet veel met de doelgroep hebben.

Ook gaf de wethouder het idee om aan **festivals in Ede** mee te doen, zoals de jaarlijkse Heideweek. Een andere tip die de wethouder gaf, was de website <http://www.uitinede.nl>. Dit is een website waarop evenementen worden geplaatst die plaatsvinden in Ede.

Ook heeft hij ons de tip gegeven om in contact te komen met iemand die gaat over cultuur educatie via **Cultura** in Ede. Cultura is een centrum voor kunst en cultuur in de regio Ede. Momo treed hier ook één a twee keer per jaar op.

We vroegen hem of de gemeente Ede en deze organisaties hier voor open zouden staan. Hierop antwoordde de wethouder van wel, maar dat **kwaliteit** hierin erg belangrijk is. Zijn secretaresse gaf aan dat je eerst **naamsbekendheid** moet hebben en dat je **beelden** moet **laten zien**. Ze gaf aan dat zij zelf ook een beter beeld had gekregen van Momo dankzij het introductiefilmpje.

De wethouder gaf een voorbeeld van schilderijen die gemaakt worden door cliënten van de Hartenberg (s Heeren Loo) in Ede. Deze schilderijen worden wel eens cadeau gegeven aan mensen. Ook hier staat kwaliteit voorop, gaf de wethouder aan. Niet ieder schilderij is volgens hem geschikt om weg te geven.

Wanneer er geen kwaliteit is kan het volgens de wethouder belachelijk worden gemaakt, wat niet de bedoeling is. Bij sport ligt dat volgens hem anders, dat is gezond en hier gaat het niet om het presteren. De wethouder gaf aan dat hij zich afvroeg of mensen met een verstandelijke beperking wel voor meer buitenstaand publiek moeten optreden en of familie en kennissen niet genoeg is. Het belangrijkste vond hij dat zij plezier hebben in hetgeen ze doen.

Wethouder van Ligtelijn- Bruins (Zorg)

De wethouder vertelde tijdens het gesprek connecties te hebben met een acteur van Momo en zijn ouders. Dit is misschien een mogelijkheid om het contact met de wethouder warm te houden.

De volgende interventiemogelijkheden benoemde zij in het gesprek: samenwerken met andere organisaties of bekenden in Ede zoals bijvoorbeeld een DJ. De wethouder vertelde ook dat in Ede de buurthuizen weer meer moeten gaan betekenen. Zij zag dan ook het nut ervan als Momo zou samenwerken met buurthuizen.

Krantenartikelen hebben niet zoveel zin. Foto's kunnen volgens haar wel goed helpen, dit om het beeld dat sommige mensen hebben bij te stellen. Ook zou Momo meer samen kunnen werken met Cultura, hiervoor zou Momo zelfs een subsidie kunnen krijgen.

De wethouder stelde zelf voor dat Momo misschien een kleine voorstelling zou kunnen doen bij het IBO-3 overleg. Deze voorstelling zou inhoudelijk bijvoorbeeld het thema maatschappij kunnen bevatten.

Na afloop van het gesprek hebben wij van wethouder Ligtelijn-Bruins toestemming gekregen om contact met haar op te nemen over een eventuele voorstelling voor het gemeentebestuur of een mystery bezoek aan Momo. Een mystery bezoek houdt in dat de wethouder, normaal gesproken onaangekondigd, op bezoek komt om een kijkje te nemen en de sfeer te proeven. Echter gaf de wethouder aan, dat wanneer zij bij Momo langs zou komen, zij dit wel aangekondigd zou doen, zodat de acteurs hierop kunnen voorbereiden.

5.5 Vanuit andere theaterwerkplaatsen

De interventiemogelijkheden die de theaterwerkplaatsen Eenhoorn, Tiuri en Theater Totaal vooral als werkzaam ervaren is het **opbouwen van relaties**. Relaties die gebaseerd worden op wederzijds respect en ontspannenheid. Hierin de vragen stellend: Wie ben jij? Wie ben ik? En wat kunnen we voor elkaar betekenen?. Het zoeken naar mensen die van belang zijn voor de theaterwerkplaats, deze personen zelf benaderen en met hen in gesprek gaan. Het opbouwen van deze relaties heeft vaak wat tijd nodig en vereist soms ook wat overtuigingskracht, willen mensen het nut inzien van de aansluiting met de theaterwerkplaats.

“Dus ik zeg altijd als je je gezicht laat zien in de wereld, dan wordt je gezien en dan kom je weer op andere plekken.”(Jong de M., Fragment 8.3.5)

Het **‘er zijn’** op zo veel mogelijk openbare plekken wordt ook als erg helpend ervaren. Men ziet dan wat de theaterwerkplaats met haar acteurs in huis heeft. Belangrijk hierin is dat wat er te zien is ook van kwaliteit is. Als je **kwaliteit** laat zien, val je op en komen nieuwe contacten vanzelf op je af.

In het zoeken naar aansluiting kan goede **PR** erg helpen zoals flyers, het wekelijks bijhouden van Social Media zoals de website en facebook. Het langsgaan bij mogelijke nieuwe contacten en je gezicht laten zien wordt als erg werkend ervaren. Het mailen en bellen naar mogelijk nieuwe contacten werkt niet tot nauwelijks. Het op televisie komen trekt nieuwe contacten aan.

Het **meenemen van acteurs** in het leggen van nieuwe contacten wordt wel eens ingezet, zodat het communiceren met verstandelijk beperkten als normaler wordt beschouwd. Hierin wordt er wel op gelet dat de acteur zich goed kan verwoorden. Er wordt aangegeven dat men dan voor een gesprek zich wel afvraagt of de nieuwe contacten op een ‘normale’ manier zullen reageren op de acteur. Bijvoorbeeld niet met een hoge stem de acteur aanspreken of ze op een betuttelende manier gaan benaderen. Als men maar niet teveel nadruk legt op de beperking.

Gelegenheden waar men zich laat zien om aansluiting te bevorderen zijn: congressen, symposia, buitenmarkten, op straat; korte straat acts, beursvloer, televisie, theaterfestival, huis der kunsten, scholen, theaterverenigingen en musea.

Het opzetten van een **‘denk en doe tank’** kan helpen in het zoeken naar en organiseren van aansluiting met ondernemers en een gemeentebestuur. Het opstellen van een **mailinglist** en deze steeds aanvullen met nieuwe contacten. Ook de mogelijkheid scheppen voor kijkers bij een voorstelling, om na afloop hun **contactgegevens** te kunnen opschrijven. Zodat zij op de hoogte gehouden kunnen worden, mochten zij daar interesse voor hebben.

Het als theaterwerkplaats wel of niet **onder een organisatie vallen**, werd wisselend als positief of als negatief ervaren in het aansluiting krijgen met ondernemers en een gemeentebestuur. De één vond het als belemmering dat zij onder een organisatie vallen, het zou de aansluiting met het bedrijfsleven bemoeilijken. De ander ervaart het onder een stichting vallen als bevrijdend. Alles wat niet met theater maken te maken heeft doet de stichting voor hun. Zoals bijvoorbeeld de administratie. Zij kunnen zich daarom volledig focussen op het maken van theater en het onderhouden en maken van contacten die de aansluiting met ondernemers en een gemeentebestuur bespoedigen.

Het **bewust inzetten en selecteren van stagiaires** die een onderdeel van het aansluiting zoeken en maken kunnen ondersteunen, werd ook als helpend ervaren. Wanneer je als theaterwerkplaats bijvoorbeeld niet goed weet hoe je de PR moet opzetten, zou men een stagiaire kunnen selecteren en inzetten die in zijn of haar opleiding PR leert opzetten. Ook het gebruik maken van het **netwerk van vakdocenten** die van buitenaf ingezet worden in de theaterwerkplaats wordt als helpend ervaren.

5.6 Vanuit literatuur

Het **ruilprincipe** zou Momo meer kunnen inzetten in het zoeken naar de aansluiting met ondernemers en gemeentebestuur Ede (Have ten C., 2014). Bedrijven die bijvoorbeeld weinig kapitaal hebben voor een bedrijfsuitje zouden voor Momo iets in ruil kunnen betekenen. Zo kan Momo een bedrijfsuitje aanbieden in ruil voor...? Zo kan het mogelijk aantrekkelijker zijn voor ondernemers om Momo met haar acteurs in te zetten.

Als begeleider van de verstandelijk beperkte acteurs is het van belang om over een **ondernemersgeest** te beschikken (Smit, B. en Gennep, van A., 1999). Hieronder wordt verstaan dat je de samenleving als een markt beschouwt waarop je voortdurend zoekt om voor de cliënt contacten te leggen of zijn leven interessanter te maken. Je moet je als creatieve professional actief en naar buiten gericht opstellen. Wij hebben geprobeerd, door de creatieve professionals bij ons onderzoek te betrekken, dit aan te wakkeren. Het is van belang dat wanneer wij weg zijn en ons onderzoek is afgerond, de creatieve professionals hier mee door zullen gaan en zich actief en naar buiten gericht blijven opstellen.

Om de visie en aanpak voor het aansluiting maken met de ondernemers en het gemeentebestuur Ede concreet te maken, zou Momo hiervoor doelen kunnen opstellen. Momo kan aan de hand van de doelen na een bepaalde periode meten hoever het staat met de aansluiting. Om de doelen meetbaar te krijgen kan het helpen om deze tot SMART doelen (Pijlman R. z.d.) te maken. In hoofdstuk 7.3 leest u verder hoe dit er praktisch uit kan zien.

5.7 Vanuit de gedane experimenten

Uit de gedane experimenten bleken een aantal interventies die we hebben gepleegd beter te werken dan andere. Het toekomstig resultaat van veel experimenten hebben we niet kunnen meten door de tijdsspanne van ons onderzoek. In de reacties die we ter plekke kregen, konden we wel al een aantal dingen opmaken. Bij de **Beursvloer** konden we merken dat er meer aandacht en interesse was voor Momo als wij de voordelen voor de ondernemers volop in het licht stelden en dit met enthousiasme brachten. Dus om aansluiting te krijgen met de ondernemers is het belangrijk dat er eerst aangesloten wordt bij de beleving van de ondernemers, zodat zij oog krijgen voor Momo met haar acteurs. Daarna kan verder gebouwd worden aan verdere mogelijkheden en acties om de aansluiting daadwerkelijk te bevorderen.

Vanuit de **NL doet dag** kwam naar voren dat de meeste mensen niet op de hoogte zijn van voorstellingen van Momo en dat deze voor iedereen toegankelijk zijn. De zakelijk leider, Ellis Hiensch, gaf aan dat een leidinggevende van de Rabobank altijd een uitnodiging krijgt als er voorstellingen zijn. Zij ging er van uit dat de leidinggevende dit zou door communiceren naar de andere medewerkers die werkzaam zijn bij de Rabobank. Dit is dus niet het geval. Om de uitnodiging over te laten komen bij alle medewerkers van de Rabobank zou Momo hen afzonderlijk in de mailinglist kunnen zetten, zodat iedereen een uitnodiging krijgt en op de hoogte is van voorstellingen en hierbij duidelijk is dat deze voor iedereen toegankelijk zijn.

Het **introductiefilmpje** van Momo sloeg erg goed aan bij de wethouder. De reactie was dan ook dat Momo er professioneel uitziet. Zijn secretaresse stelde voor dergelijk beeldmateriaal vaker in te zetten omdat dit een beter beeld geeft van Momo met haar acteurs en hun activiteiten. Momo zou meer gebruik kunnen maken van filmpjes. Zo kunnen zij hun filmpjes ook gebruiken in het contact leggen met het gemeentebestuur en ondernemers.

Het betrekken van ouders bij het aansluiting zoeken hebben wij in ons onderzoek als prettig ervaren. De ouders zagen door onze korte uitleg over het onderzoek op de **ouderavond** het nut in van het onderzoek. Een aantal ouders reageerden dan ook direct aan het eind van de ouderavond door op ons af te stappen met mogelijk handige contacten om de aansluiting te bevorderen met de ondernemers en het gemeentebestuur van Ede. De ouders van een acteur raadde aan om contact op te nemen met Leon Meijer, lijsttrekker van de Christen Unie in Ede. Hij heeft volgens de ouders zelf een dochter met een beperking en heeft er hart voor om iets voor mensen met een beperking te betekenen.

Ook waren er ouders die bedrijfsmatig en familiair contact hebben met wethouder Ligtelijn- Bruins. Zij wilden graag meewerken om mogelijk wat te betekenen in het contact opnemen of warmhouden met de wethouder. Het meedenken van de **wethouders** was ook erg helpend. Zij hebben een beeld van contacten die erg handig zijn om de aansluiting te bespoedigen.

Het **naar bedrijven toegaan** en een stukje laten zien, bleek in ons onderzoek een wat lastigere interventie. Een creatieve professional binnen Momo gaf in eerste instantie aan pas langs te willen gaan als de korte optreedstukjes echt goed en af waren. In een latere bespreking bleek dat men dit wel zag zitten als het als een experiment gepresenteerd werd op een bedrijf. En als het uitgetoetst zou worden bij een bedrijf dat al bekend is met Momo. CROW kwam hierbij naar boven. Als onderzoekers hebben wij CROW benaderd. Helaas was het niet mogelijk om dit bij CROW te doen omdat zij dagelijks veel gasten in hun bedrijf over de vloer krijgen en de gasten betalen voor de cursussen, bijeenkomsten en congressen. Er was ook de mogelijkheid om een ondernemer waar wij mee in contact kwamen op de beursvloer te benaderen of Momo daar langs zou kunnen gaan om een stukje op te voeren. Maar wegens drukte op Momo met verschillende voorstellingen werd aangegeven dat men dit niet zag zitten.

Het inschrijven van Momo op www.lokaaloket.nl/ede zal mogelijk in de toekomst een helpende interventie zijn in het aansluiting maken. Wij als onderzoekers hebben Momo op die website ingeschreven zodat zij nu vallen onder de **WMO** van gemeente Ede. Als men op het zorgloket kijkt, staan daar allerlei organisaties die in gemeente Ede werkzaam zijn. Als men een organisatie aanklikt kan men de nodige informatie over de organisatie vinden, daarin ook wat de organisatie te bieden heeft. Door deze inschrijving kan men Momo vinden en met Momo contact zoeken.

5.8 Vanuit onze observaties en bevindingen

Vanuit onze observaties en bevindingen in het team van creatieve professionals binnen Momo, zijn ons een aantal zaken opgevallen. Dit resulteerde in aanvullende interventiemogelijkheden.

Met de zakelijk leider van Momo, onze opdrachtgever, hebben wij verscheidene gesprekken gehad. Hierin hebben wij haar toewijding en passie gezien voor de acteurs en Momo.

Ze gaat dan ook tot het uiterste om dingen gedaan te krijgen. Er is een aantal keren ter sprake gekomen dat ze voor veel zaken verantwoordelijk is, waaronder ook het grootste deel van het aansluiting zoeken met ondernemers en het gemeentebestuur Ede. Haar volle agenda en ‘to do’ lijstjes zijn overmatig aanwezig. Zij geeft aan het lastig te vinden om taken uit handen te geven, omdat men dan eerst ingewerkt moet worden en dit haar in het begin alleen meer werk oplevert. Ook het nog niet up-to-date hebben van contactgegevens werkt hierin tegen.

Bij het afnemen van de interviews hebben we opgemerkt dat er zeker creatieve professionals die werkzaam zijn bij Momo, potentie hebben om bijvoorbeeld actief te gaan netwerken voor Momo. Één van de professionals gaf aan dit ook leuk te vinden, graag te doen en er ook goed in te zijn. Deze creatieve professional is tot nu toe nog niet ingezet om te netwerken.

Wij als onderzoekers zien dan ook kwaliteiten in de creatieve professionals die nog ingezet kunnen worden om de aansluiting met de ondernemers en het gemeentebestuur te bevorderen. Hierdoor wordt optimaal gebruik gemaakt van de kwaliteiten die de professionals hebben en biedt dit voor hen nieuwe uitdaging. Het zal de zakelijk leider ook wat meer ontlasten waardoor zij met toewijding en passie dit werk kan blijven doen.

In een gesprek met de zakelijk leider van Momo werd ook genoemd dat Momo blijkbaar nog geen visie en aanpak heeft op hoe er aansluiting wordt gemaakt. Hier ligt ook een mooie interventie.

Het is van noodzaak om de kwaliteiten die de acteurs zelf hebben optimaal te benutten, ook in het vinden van aansluiting met de ondernemers en het gemeentebestuur van Ede. Hierin kunnen ook nog kansen liggen voor Momo. Zo zouden de acteurs zelf foto's of filmpjes kunnen maken die ingezet kunnen worden. Ook kunnen zij zelf meegaan op bezoek naar een wethouder of ondernemer.

5.9 Vanuit andere opgedane contacten

Vanuit de ouderavond zijn door middel van een enquête die door Mark Willemsen (derde jaars SPH'er van de Christelijk Hogeschool Ede en stagiair bij Momo) is afgenomen, ook mogelijke interventies naar voren gekomen. Er werd door ouders benoemd dat de aansluiting met ondernemers en het gemeentebestuur Ede bevorderd zou kunnen worden door onder andere het invullen van bedrijfsuitjes. Deze zou Momo kunnen inzetten voor personeelsverenigingen of teams, bijvoorbeeld die van s' Heeren loo. Op basisscholen in Ede, in het kader van 'iedereen is anders!', zou een korte impressie van verschillende doelgroepen gegeven kunnen worden. Tijdige planning is hierin van belang gezien drukte bij instellingen en scholen (zie bijlage I). Het maken van een jaarplanning, met daarin de geplande voorstellingen, zou hierin helpend kunnen zijn.

Uit de enquête bleek ook dat de Facebookpagina van Momo weinig tot niet bekend is bij de ouders. Hier kijkt men dan ook weinig tot niet op. Hieruit zouden wij mogelijk de conclusie kunnen trekken dat wanneer ouders weinig tot niet bekend zijn met de Facebookpagina van Momo, onbekenden van Momo hier al helemaal niet bekend mee zijn.

Ook bleek uit de enquête dat de ouders graag 'vriend' van Momo willen worden. Dit betekent dat er vanuit de ouders animo is voor het concept 'vrienden van...' In hoeverre de ouders op de hoogte waren bij het invullen van de enquête wat het concept inhoudt, is niet duidelijk.

Het idee om dit concept te activeren werd eerder door een creatieve professional binnen Momo al als mogelijke interventie aangegeven.

Samenvatting

Uit ons onderzoek zijn veel interventies ontstaan die uitgevoerd kunnen worden. In bijlage J hebben we alle interventies die in dit hoofdstuk staan beschreven, geordend en op een rijtje onder elkaar gezet. Het zijn zoveel interventies dat het teveel is om hier in de samenvatting te noemen. De belangrijkste interventiemogelijkheden die het meeste opvielen lichten we er uit.

Momo zou een visie en aanpak kunnen maken voor het aansluiting maken, behouden en bevorderen. De creatieve professionals zouden actiever aan de slag kunnen gaan met de aansluiting. Door een ondernemersgeest te creëren kunnen de creatieve professionals actiever aan de slag gaan met het vinden van aansluiting. Onder andere door actief te gaan netwerken in Ede en cultuurberichten van Ede in de gaten te houden. Momo zou ook meer samen kunnen gaan werken met ondernemers waarbij er een win/win situatie ontstaat voor beide partijen. Het gemeentebestuur zou Momo zelf kunnen benaderen. Dit in het kader van de WMO of een uitnodiging. Hiervoor is het echter wel nodig dat er een contact is tussen Momo en het gemeentebestuur. Hier zal Momo hoogstwaarschijnlijk zelf het initiatief in moeten nemen. In het volgende hoofdstuk zetten wij op een rij welke interventies we specifiek aanbevelen aan de creatieve professionals van Momo.

Hoofdstuk 6 Conclusie

6.1 Hoofdvraag

Voor ons onderzoek zijn wij op zoek gegaan naar het antwoord op de vraag:

‘Hoe kunnen de creatieve professionals, die werkzaam zijn bij ‘Momo theaterwerkplaats’, hun verstandelijk beperkte acteurs voldoende aansluiting laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede?’

6.2 Samenvatting

Ons onderzoek hebben wij gedaan voor ‘Momo theaterwerkplaats’ te Ederveen. Zij biedt een theaterwerkplaats aan (jong)volwassenen met een verstandelijke beperking. Deze vorm van begeleiding heeft als doel om ongekende talenten zichtbaar te maken en een podium te geven. Er werd vanuit Momo aangegeven dat de creatieve professionals, die werkzaam zijn bij ‘Momo theaterwerkplaats’, ervaren dat zij hun verstandelijk beperkte acteurs onvoldoende aansluiting kunnen laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede. In het kader van de WMO en de bijhorende laatste ontwikkelingen daarvan in het SPH vakgebied, waarbij een sociaal professional zich als een ondernemer op de markt moet begeven, zijn we dit onderzoek aangegaan.

We hebben onderzoek gedaan met als doel dat de creatieve professionals, hun verstandelijk beperkte acteurs voldoende aansluiting kunnen laten vinden. Dit hebben wij onderzocht door middel van een handelings- /actie onderzoek. We zijn met alle betrokken partijen in gesprek geweest: de creatieve professionals, een tweetal acteurs binnen Momo en met ondernemers en wethouders vanuit de gemeente Ede. Ook zijn we bij drie andere theaterwerkplaatsen geweest. Deze waren de Eenhoorn, Tiuri en Theater Totaal. Als praktijkonderzoek hebben we verschillende experimenten gedaan. De experimenten hebben ons inzicht gegeven in de verschillende aansluitingsmogelijkheden die er zijn voor de creatieve professionals van Momo en in welke mate deze aansluitingsmogelijkheden hun werking hebben in de aansluiting met ondernemers en het gemeentebestuur van Ede. Ter ondersteuning van dit alles hebben we gebruik gemaakt van literatuur.

We hebben eerst onderzocht wat de creatieve professionals, acteurs en de verschillende theaterwerkplaatsen verstonden onder voldoende aansluiting. Er werd aangegeven dat er voldoende aansluiting is als bekend is dat Momo bestaat, naamsbekendheid heeft en echt gevraagd gaat worden om een voorstelling of workshop te geven. Ook is er voldoende aansluiting wanneer Momo met haar acteurs betrokken is met en bij de gemeente Ede, theaterverenigingen en verschillende platformen. Ook werd er genoemd dat wanneer ondernemers en het gemeentebestuur van Ede de acteurs ontmoeten en van elkaar kunnen leren, dit aansluiting is. En dat de acteurs meer onderdeel van de maatschappij worden. Het wordt als mooi aangegeven wanneer het beeld dat sommige mensen hebben van verstandelijk beperkten, dat zij niets kunnen, mede hierdoor zal veranderen in het juist zien van hun mogelijkheden en talenten.

Het wordt als mooi aangegeven als het beeld wat sommige mensen hebben van verstandelijk beperkten mede hierdoor zal veranderen. Vanaf het ontstaan van Momo theaterwerkplaats, vanaf 2006, wordt bevonden dat er weinig aansluiting is met de ondernemers en het gemeentebestuur Ede. Wat opvalt in de contacten die er wel zijn, is dat er vaak sprake is van een kortstondig contact. Deze contacten zijn ontstaan vanuit twee manieren van aansluiting zoeken: het in gesprek gaan met het gemeentebestuur van Ede en contacten die via netwerkcontacten zijn ontstaan. Er is gebleken dat Momo nog niet veel geëxperimenteerd heeft met manieren om deze aansluiting te vinden.

In ons onderzoek zijn we verschillende effecten tegengekomen van onvoldoende aansluiting hebben met de ondernemers en het gemeentebestuur van Ede. Indirect is het belangrijk voor acteurs, ze zijn niet allemaal bezig met deze aansluiting. Het onvoldoende aansluiting hebben, belemmert de groei van de acteurs. Doordat er onvoldoende aansluiting is, wordt dit de acteurs onthouden, betreft gemeente Ede. Ook is er zo minder gelegenheid voor beeldverandering bij ondernemers of het gemeentebestuur Ede. Er zijn verschillende oorzaken die mogelijk voor onvoldoende aansluiting hebben gezorgd. De creatieve professionals hebben zelf nog maar weinig initiatief genomen om contacten te leggen. Er is aangegeven dat er een gebrek aan tijd is, waardoor het er vaak bij inschiet om naast hun overige werkzaamheden ook bezig te zijn met het vinden van aansluiting voor de acteurs. Men geeft ook aan niet te weten hoe contact te onderhouden. Dat de creatieve professionals woonachtig zijn in omstreken, behalve in Ede wordt ook als oorzaak aangegeven alsmede de locatie van Momo.

Uit ons onderzoek zijn veel interventies ontstaan die genomen kunnen worden. De belangrijkste lichten we er uit. Het lijkt ons goed als Momo een duidelijke visie en aanpak gaat maken voor het aansluiting maken, behouden en bevorderen van het contact met de ondernemers en het gemeentebestuur van Ede. Dat alle creatieve professionals hier actiever mee bezig zijn door te netwerken en cultuurberichten in de gaten te houden.

Het meer samenwerken met ondernemers, waarbij er een win/win situatie is voor beide partijen. En de gemeente regelmatig door Momo zelf benaderd wordt door middel van bijvoorbeeld een uitnodiging.

6.3 Aanbevelingen

Momo heeft nog geen visie en aanpak ten aanzien van hoe en op welke manier Momo aansluiting wil maken. Wij raden aan om dit als eerste op te zetten. Meneer Blanchard K. (2007) schrijft dan ook: *“Een visie zorgt voor vertrouwen, samenwerking, onderlinge afhankelijkheid, motivatie en gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor succes. Het zorgt ervoor dat mensen slimme beslissingen nemen, omdat die beslissingen worden genomen met een eindresultaat in gedachten.”*

In het opstellen van deze visie en aanpak raden wij aan met verschillende facetten rekening te houden. Het daadwerkelijk aansluiting zoeken en maken gaat bijvoorbeeld tijd kosten, wat er op dit moment niet is. Hoe belangrijk is het aansluiting maken voor de acteurs ten opzichte van andere taken binnen Momo? En naar aanleiding daarvan mogelijk een tijdsschifting maken. Ook het benutten van de kwaliteiten van de creatieve professionals en acteurs lijkt ons erg zinvol. We hebben namelijk in ons onderzoek bevonden dat er potentie ligt bij minstens één creatieve professional en één acteur. Zij gaven aan het leuk te vinden om te netwerken en wat te betekenen in de PR en dit goed te kunnen.

Mevrouw Bremer-Ammann N. (2007) zegt het volgende over het benutten van kwaliteiten in het team: *“Ieder heeft zo zijn kwaliteiten, competenties en vaardigheden. De kunst is om deze optimaal in te zetten.”* Het benutten van de kwaliteiten is ook congruent aan de visie die Momo heeft. Momo kan in het opstellen van de visie en aanpak nadenken over wat zij willen bereiken met hun voorstellingen naast het geven van een podium aan hun acteurs. Als zij ook de aansluiting met ondernemers en het gemeentebestuur Ede verder willen uitbouwen, zullen zij goed moeten overwegen bij elke aanvraag voor een optreden of dit daaraan bijdraagt.

Om de aansluiting voldoende te laten zijn in Ede zou Momo meer ondernemers en gemeentebestuurleden kunnen benaderen. Dit om te vertellen over Momo en haar acteurs, hierbij gebruikmakend van beeldmateriaal (Gaspersz J., 2008) omdat dit laat zien wat Momo werkelijk doet. Dit contact zal Momo zelf moeten maken en onderhouden door middel van gesprekken en de contactpersonen persoonlijk uit te nodigen. De contacten zouden gemaakt kunnen worden in het kader van de WMO of een win/win situatie.

Momo met haar acteurs zijn afhankelijk van de aansluiting die er is. Mevrouw Bremer-Ammann N. (2007) geeft aan dat het dan gaat om zaken zoals draagvlak creëren, lobbyen en netwerken. Dit draagvlak kan vergroot worden door het zoveel mogelijk betrekken van de creatieve professionals, kennissen, familie en vrienden. Zij tonen bereidheid om mee te denken en mee te helpen waar kan en mogelijk is. Eventueel kunnen zij bijdragen aan een budget om tijd beschikbaar te krijgen om de visie en aanpak werkelijk uit te kunnen voeren. Momo zou eventueel ook kunnen samenwerken met anderen die al bekend zijn in Ede. In de visie en aanpak is het ook belangrijk dat de social media hierin betrokken wordt. Wat wil Momo hiermee bereiken? Sing S. (2012) beschrijft dat je vooral moet weten welke doelstellingen de social media marketing dient en hoe marketing en bedrijfsvoering in bredere zin ermee zijn gediend. Het meer toespitsen van waar Momo haar social media op richt, zal een duidelijkere boodschap overbrengen en zal het makkelijker maken om social media actief bij te houden.

Om de visie en aanpak voor het aansluiting maken met de ondernemers en het gemeentebestuur Ede concreet te maken, zou Momo hiervoor SMART doelen kunnen opstellen (Pijlman R. z.d.).

In bijlage J hebben wij alle interventiemogelijkheden op een rij gezet.

Een interventie die Momo snel en makkelijk kan realiseren is het zichtbaar maken van hun locatie. Zo kan er een bord geplaatst worden aan de kant van de weg. Dit zal er voor zorgen dat de mensen die op zoek zijn naar Momo theaterwerkplaats de locatie sneller zullen vinden. Ook zal dit de zichtbaarheid voor toevallige voorbijgangers vergroten, wat bij kan dragen aan de bekendheid van Momo.

Er zijn nog meer kleine stappen waarvan wij denken, dat deze relatief makkelijk te realiseren zijn voor Momo theaterwerkplaats, maar toch de kans op aansluiting kunnen vergroten. Voorbeelden hiervan zijn het creëren van een mailinglist en deze uitbreiden, de website www.uitinede.nl in de gaten houden en het inzetten van het introductiefilmpje dat wij hebben gemaakt.

Wij denken dat het veel kan opleveren wanneer Momo het beginnende contact dat wij hebben gelegd met het gemeentebestuur in Ede in stand houdt of zelfs uitbreidt. Dit kan bijvoorbeeld gerealiseerd worden door wethouder Ligtelijn-Bruins uit te nodigen voor een mystery bezoek of door de wethouder van Veenendaal te benaderen met betrekking tot zijn voorstel om de andere burgemeesters uit te nodigen. Beiden hebben deze voorstellen zelf aan ons gedaan. De creatieve professionals van Momo hoeven dus alleen in te gaan op hun voorstellen.

Wel realiseren wij ons dat bij deze interventies een factor als tijd en externe factoren een grotere rol kunnen spelen. Dit kan het voor de creatieve professionals van Momo theaterwerkplaats moeilijker maken om deze interventies uit te voeren.

Over het algemeen raden wij het gebruik van beeldmateriaal aan. Wij hebben door ons onderzoek de conclusie kunnen trekken dat dit materiaal (foto's en film) kan helpen om mensen een betere indruk te geven van wat Momo theaterwerkplaats is en doet. Dit kan mensen aangenaam verrassen.

Hoofdstuk 7 Discussie

In het vorige hoofdstuk hebben we gekeken naar wat we hebben bereikt met het onderzoek. Om te kijken of ons onderzoek solide is zijn we de discussie aangegaan. Het onderzoek en de methoden die we hebben gebruikt hebben we kritisch bekeken en de zwakke kanten naar boven gehaald. In dit hoofdstuk doen we ook een aanbeveling voor een vervolgonderzoek.

7.1 Beperkingen onderzoek

Gezien de tijdsspanne van ons onderzoek, beseffen wij ons dat wij de aansluiting van de verstandelijk beperkte acteurs met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede waarschijnlijk nog niet kunnen optimaliseren. Om dit werkelijk te optimaliseren zullen de creatieve professionals het begin van de aansluiting met de ondernemers en het gemeentebestuur Ede wat wij als onderzoekers hebben neergezet, verder moeten oppakken en kunnen ze de interventie mogelijkheden hierin toepassen. Het onderzoek heeft er dus niet voor kunnen zorgen dat er al voldoende aansluiting is, wel de handvaten om de aansluiting voldoende te bewerkstelligen.

We hebben hoofdzakelijk onze informatie voor ons onderzoek gehaald uit wat mensen vertelden tijdens de interviews of in de experimenten. Volgens Meneer Migchelbrink, F. (2010) die schrijft over praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn, hebben wij als onderzoekers de werknemers als deskundigen beschouwt. Wat zij vertelden in de interviews hebben wij als feiten beschouwt waar mede ons onderzoek op rust. De beperking hieraan is dat wat de geïnterviewden vertellen niet altijd op feiten gebaseerd is. Het bevat ook bevindingen en interpretaties die niet perse met feiten of waarheid congrueren.

Het actie-/handelingsonderzoek was voor ons onbekend, waardoor we ons hier eerst in moesten verdiepen. Wanneer wij beschrijvend onderzoek (of een ander onderzoek waarover wij op school hadden geleerd) zouden doen, hadden wij daar waarschijnlijk minder moeite mee gehad.

7.2 Beperkingen methode van onderzoek

We hebben expres als onderzoekers geen enquête opgesteld, omdat dit werd afgeraden door school, omdat we hier niet genoeg in geschoold zijn. Wel hebben we gebruik gemaakt van een aantal gegevens uit een enquête opgesteld door een derde jaars SPH stagiaire van Momo. Deze gegevens hebben een toegevoegde waarde gehad voor ons onderzoek. Het nadeel van deze enquête is dat er daarin de vraag werd gesteld in hoeverre de ouders interesse hebben om ‘vriend’ te worden van Momo. Of de inhoud van ‘het vriend worden van Momo’ duidelijk was, is niet helder. Er was namelijk geen uitleg over de inhoud bij de vraag.

De methoden die gebruikt dienen te worden bij een actie-/ handelingsonderzoek worden waren voor ons lastiger om te verwerken omdat we er vaak geen directe conclusies uit konden trekken. We misten namelijk bij het verwerken van de experimenten hoe we eenduidig de gegevens konden verwerken. Zodat deze makkelijk te verwerken waren tot conclusies. Als onderzoekers hebben we steeds na een experiment met elkaar gereflecteerd, de resultaten besproken, wat we wilden meenemen naar het volgende experiment en wat een belangrijke ontdekking was voor ons onderzoek. Hierdoor kregen we de informatie wel in ons onderzoek, maar was het lastiger om het met elkaar te vergelijken. De onderzoeken verschilden ook van elkaar en de uitwerking van de experimenten werkt vaak op langere termijn. Hierdoor waren de experimenten lastig te meten.

7.3 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Momo zou met haar creatieve professionals zelf de visie en aanpak van het aansluiting zoeken kunnen maken. Maar dit zou ook als vervolgonderzoek kunnen plaatsvinden door een mogelijk volgende vierdejaars social work student. Het zal de voortgang van het aansluiting maken met ondernemers en het gemeentebestuur van Ede waarborgen en continueren. Omdat Momo nooit gewerkt heeft met SMART doelen, zou een mogelijk volgende vierdejaars social work student hierin kunnen helpen om dit op te zetten.

Hoofdstuk 8 Evaluatie

Wij kijken allebei met een tevreden gevoel terug op ons onderzoek. We hebben in het begin van ons onderzoek moeite ondervonden met het opstellen van een goed plan van aanpak. Hier zijn wij erg lang mee bezig geweest. Wij hadden wel in ons hoofd wat we precies wilden doen, maar het was moeilijk om dit ook goed op papier te krijgen.

Doordat wij een ander onderzoek hebben gedaan dan de meeste studenten doen, hebben wij ons extra moeten verdiepen in hoe we het onderzoek wilden uitvoeren. Wij hadden nog nooit van deze vorm, een actie-/handelingsonderzoek, gehoord en wisten dus niet wat dit inhield. Hierom hebben wij eerst uitgezocht wat een actie-/handelingsonderzoek is, waarna we pas ons plan van aanpak konden verbeteren.

Uiteindelijk hebben wij er veel baat bij gehad dat wij ons verdiept hebben in de methode van onderzoek doen. Dit heeft ons het voordeel opgeleverd dat wij goed in ons hoofd hadden wat wij precies wilden doen en hoe we dit gingen doen. Dit heeft ons veel duidelijkheid gebracht, waardoor wij niet tijdens het proces met onduidelijkheid kwamen te zitten. De doelen en grenzen van ons onderzoek zijn van tevoren goed in kaart gebracht.

Hieronder nogmaals de probleemstelling:

De creatieve professionals, die werkzaam zijn bij ‘Momo theaterwerkplaats’, ervaren dat zij hun verstandelijk beperkte acteurs onvoldoende aansluiting kunnen laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede.

Terugkijkend op de probleemstelling hebben wij het probleem ook ervaren bij Momo theaterwerkplaats. Tijdens ons onderzoek hebben wij veel mensen gesproken die nog niet van Momo hadden gehoord of geen goed beeld hadden van Momo of mensen met een beperking. Wij hebben de probleemstelling voor ons plan van aanpak zo concreet mogelijk gemaakt. Dit heeft ervoor gezorgd dat wij ook concreet aan de slag konden. Wel zijn wij er tijdens ons onderzoek achter gekomen dat de probleemstelling erg groot is: het probleem is niet snel op te lossen, maar het is een traject waar de creatieve professionals van Momo ook nu, na ons onderzoek, nog lang mee bezig zullen zijn. Het is enerzijds moeilijk om dit los te laten: het liefst zouden we hier nog verder mee willen. Aan de andere kant is het ook goed om te kijken naar wat wij al bereikt hebben.

We hebben meer kennis vergaard voor de creatieve professionals van Momo, we hebben goede gesprekken gehad en er zijn al enkele contacten gelegd en manieren van aansluiting vinden uitgeprobeerd door middel van experimenten.

In hoofdstuk 2 schreven wij:

“De doelen van een handelings-/actieonderzoek zijn eigen heel simpel: onderzoek en actie. Het onderzoek is bedoeld om de onderzoeker, opdrachtgever en de onderzochten meer kennis te bezorgen van het onderzoeksthema. Hierdoor kunnen er verbeteringen gerealiseerd worden om de betrokken mensen, organisatie of groep meer of andere handelingsmogelijkheden te geven in hun alledaagse werkelijkheid (Migchelbrink, F., 2010).”

Als we kijken naar deze doelstelling, dan hebben we deze behaald. We hebben onderzoek en acties verricht waardoor we de creatieve professionals andere handelingsmogelijkheden hebben geven in hun alledaagse werkelijkheid.

Hieronder nogmaals de door ons geformuleerde doelstelling:

De creatieve professionals, die werkzaam zijn bij ‘Momo theaterwerkplaats’, kunnen hun verstandelijk beperkte acteurs voldoende aansluiting laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede.

Als we terug kijken op deze doelstelling, dan is deze eigenlijk te hoog gegrepen voor ons onderzoek. We kunnen nu nog niet zeggen dat de creatieve professionals, die werkzaam zijn bij ‘Momo theaterwerkplaats’, hun acteurs al voldoende aansluiting laten vinden. Het doel is dus nog niet bereikt, maar de vraag is ook of dat wel mogelijk had geweest. Hoogstwaarschijnlijk niet.

Dit komt doordat wij wel experimenten hebben gedaan en dus interventies hebben gepleegd, maar dat het over het algemeen veel tijd kost om de daadwerkelijke uitwerking hiervan te constateren. Zo is het heel moeilijk om nu al te kunnen zeggen dat bepaalde dingen geen zin hebben gehad, omdat het altijd kan dat een persoon die wij hebben gesproken op ene later moment ineens aan Momo moet denken en daar iets mee besluit te doen.

Met onze aanbevelingen hebben wij Momo handvaten gegeven en met de experimenten een duwtje in de richting van voldoende aansluiting kunnen geven. Waardoor we wel al een gedeelte van het doel ons onderzoek is bereikt.

We zijn tevreden met de mate waarin wij kennis hebben vergaard. Het was wel lastig om de mate van literatuur te bepalen. Dit vonden wij lastig, omdat wij ook veel kennis haalden uit de interviews, gesprekken en experimenten. Dit komt doordat je door een actie-/handelingsonderzoek je informatie vooral haalt uit observaties en vragen (gesprekken en interviews) (Tromp, J.H.M. en Rietmeijer, E.F.H., 1989).

Uiteindelijk hebben wij elke deelvraag kunnen beantwoorden, alleen was het moeilijk om echt conclusies te kunnen trekken. Doordat wij zoveel informatie hebben gehaald uit interviews, gesprekken en experimenten, hadden we weinig informatie waar we echt conclusies uit konden trekken. Er is nog geen bewijs dat hetgeen wat wij constateerden of hoorden ook echt de waarheid is.

De samenwerking met de creatieve professionals van Momo theaterwerkplaats hebben wij als prettig ervaren. Doordat wij met hen in gesprek zijn gegaan, voelden wij ons meer verbonden met het team. Dit vonden wij erg bijdragen aan de uitvoering van ons onderzoek.

Een aantal creatieve professionals hebben ook bij ons aangegeven dat zij dit fijn vonden. Doordat wij hebben samengewerkt met de creatieve professionals van Momo zijn wij veel bij Momo theaterwerkplaats aanwezig geweest. Dit was goed, omdat wij hierdoor iedereen op de hoogte konden houden en je ook als afstudeerder continu wordt herinnerd waar je het eigenlijk voor doet. Het voelde prettig om vaak bij Momo theaterwerkplaats langs te gaan, zodat wij niet een soort schaduw waren die alleen voor bijvoorbeeld interviews langs kwamen. Dit is voor de acteurs ook prettiger; zij zagen onze gezichten regelmatig, waardoor zij zich niet steeds afvroegen waarom wij er waren. De creatieve professionals van Momo waren hierdoor ook op de hoogte van wat wij precies aan het doen waren. Ons afstuderen is hierdoor zoveel meer geworden dan alleen een beschreven onderzoek op papier. Wij hebben laten zien dat je door lef en actie veel kunt bereiken. We hopen dat wij hierdoor de creatieve professionals van Momo enthousiast hebben gemaakt.

Ook het interviewen en inzetten van de acteur(s) vonden wij prettig. Voor ons paste dit ook goed bij de doelstelling van ons onderzoek. Het gaat tenslotte allemaal om de acteurs. Het sloot mooi aan bij de visie van Momo om de acteurs ook in te zetten en hun talenten te gebruiken.

Bepaalde dingen kunnen de acteurs ook makkelijk zelf en dan is het belangrijk om hen dat dan ook zelf te laten doen.

Het in de praktijk brengen van een actie-/handelingsonderzoek hebben wij als heel leerzaam ervaren. Het was vernieuwend om te ontdekken hoe je een actie-/handelingsonderzoek in de praktijk kunt brengen. Wij hebben er in het begin van dit project bewust voor gekozen om het onszelf moeilijker te maken. Wanneer wij beschrijvend onderzoek (of een ander onderzoek waarover wij op school hadden geleerd) zouden doen, hadden wij daar waarschijnlijk minder moeite mee gehad.

Dat het moeilijk was, hebben wij dan ook ervaren. Vooral de methoden die gebruikt worden voor het doen van het onderzoek zijn wat moeilijker, omdat je hier vaak geen directe conclusies uit kunt trekken. Toch zijn wij achteraf nog steeds blij dat wij hiervoor hebben gekozen, omdat we door deze vorm van onderzoek open stonden voor wat er gebeurde en niet ons hoofd al vol hadden met plannen en ideeën. Hierdoor konden wij goed inspelen op hetgeen wat er gebeurde.

Wij houden wel van een uitdaging en we zijn blij met alle ervaringen die we hebben opgedaan. Ook hebben wij er vertrouwen in dat wij de creatieve professionals van Momo een stap verder hebben gebracht en zij zelf verder kunnen. Door de aanbevolen interventies toe te passen zullen de creatieve professionals, die werkzaam zijn bij ‘Momo theaterwerkplaats’, hun verstandelijk beperkte acteurs voldoende aansluiting kunnen laten vinden met de ondernemers en het gemeentebestuur van de gemeente Ede.

Literatuurlijst

Lijst staat op alfabetische volgorde.

- Behrend, D. (2008). *Muzisch-Agogische Methodiek*. Bussum: Uitgeverij Courtinho.
- Blanchard K. (2007). Over leiderschap; leid jezelf en anderen naar inspirerende prestaties, Amsterdam: Uitgeverij Pearson Education Benelux bv
- Bremer-Amman N. (2007). *Mensen maken projecten*, Zaltbommel: Thema, Uitgeverij van Schouten & Nelissen
- Brok, den, Y. (2010). *Een land waar mensen met een handicap willen wonen*, Zuidoost Brabant: MEE en Utrecht: Vilans
- Eijk van R. (2002). *Diagnose van een samenleving*, 4.3.1. Observaties, Assen: Uitgeverij van Gorcum
- Figuur 1; *piramide van Maslow*, gedownload op 20 januari 2014 van http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d2/Piramide_van_Maslow.png/400px-Piramide_van_Maslow.png
- Fisher D. (2005), *Persoonlijk netwerken voor Dummies*, eerste druk, pocketeditie, Acties die bij netwerken horen, Nijmegen: Uitgeverij Fontline
- Gaspersz J. (2008), *Nieuwe ideeën, nieuwe kansen*, denk... beeldig, Houten: Unieboek Spectrum Uitgeverij
- Gruijter, M., Nederland, T., Marissing, E. van (2010). Participatiebevordering in de WMO. Geraadpleegd op januari 2014 van http://www.verwey-jonker.nl/doc/participatie/Participatiebeveordering-in-de-Wmo_8816.pdf
- Google Maps (2014, 24 april). *Ingezoomd op Momo Theaterwerkplaats* [Online afbeelding]. Gedownload op 24 april 2014, van <https://www.google.nl/maps>
- Google Maps (2014, 24 april). *Streetview Renswoudseweg 1* [Online afbeelding]. Gedownload op 4 mei 2014, van <https://www.google.nl/maps>
- Groot de M.(z.d.) *Netwerken*, Geraadpleegd op 5 maart 2014 van <http://www.carrieretijger.nl/functioneren/samenwerken/sociale-vaardigheden/netwerken>
- Harinck, F. (2008). *Basisprincipes praktijkonderzoek* (pp. 50) (4^e druk) Antwerpen – Apeldoorn: Garant
- Have ten C., (dinsdag 15 april 2014). Nederlands Dagblad, Geen kapitaal? Dan ruilen we'
- Kröber, H. en Dongen, van, H. (1997). *Mensen met een handicap en hun omgeving: bouwstenen voor anders denken*, Baarn: H. Nelissen
- Kwekkeboom R. (oktober 2009), *Gevolgen van de wet voor beroepspraktijk en beroepsopleiding*, *Werken met de WMO*, Maatwerk vakblad voor maatschappelijk werk, nummer 5.
- Loket Zorg & Welzijn (z.d.). Lijst van organisaties. Geraadpleegd op 15 april 2014 van <http://www.lokaalloket.nl/ede/aanbieders.php>
- Momothaterwerkplaats (22-03-2014). NL Doet bij MOMOtheaterwerkplaats. *Veenendaalse krant*, geraadpleegd op 22 maart 2014 via http://www.veenendaalsekrant.nl/scripts/edoris/edoris.dll?tem=LN_TEXT_VIEW&doc_id=2938029&pageid=8639&naam=NL-Doet-bij-MOMOtheaterwerkplaats#.U2j9nvl_uSo
- Migchelbrink, F. (2010). *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn*. Hoofdstuk 2, Amsterdam: Uitgeverij SWP

- MKB (z.d.) *Do's and Don'ts van het zakelijk netwerken*, Geraadpleegd op 5 maart 2014 van <http://www.mkb servicedesk.nl/862/netwerken-hoe-doe.htm>
- Pijlman R. (z.d.), *SMART doelen stellen*, geraadpleegd op mei 2014 van <http://www.carrieretijger.nl/functioneren/management/leidinggeven/doelen-stellen/smart>
- Redactie Ensie. (2013). *Antroposofie; definitie & betekenis*, geraadpleegd op januari 2014 van <http://www.ensie.nl/definitie/Antroposofie>
- Roelofsen, E., Meininger, H. (z.d.). *Meedoen & Meetellen; wat betekend het voor mensen met een verstandelijke beperking?*, geraadpleegd op januari 2014 van http://www.vng.nl/files/vng/nieuws_attachments/2013/handreiking-meedoen-en-meetellen.pdf
- Rijksoverheid (z.d.). *Veranderingen in de WMO*. Geraadpleegd op 15 april 2014 van <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wet-maatschappelijke-ondersteuning-wmo/veranderingen-in-de-wmo>
- Rijksoverheid (2014). *Voorstel van wet- regels inzake Wet maatschappelijke ondersteuning*. Geraadpleegd op 15 april 2014 van <http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2014/01/14/voorstel-van-wet-regels-inzake-wet-maatschappelijke-ondersteuning-2015/voorstel-van-wet-regels-inzake-wet-maatschappelijke-ondersteuning-2015.pdf>
- Sing S. (2012) *Social media marketing voor Dummies*, Amsterdam: Uitgeverij Pearson Education Benelux bv.
- Smeijsters, H. (2000). *Handboek Creatieve Therapie*. Bussum: Uitgeverij Courtinho.
- Smit, B. en Gennep, van A. (1999). *Netwerken van mensen met een verstandelijke handicap*. Utrecht: NIZW Uitgeverij
- Stuur, A. (2009). *De creatieve professional; met afstand het meest nabij*. Amsterdam: Uitgeverij SWP
- Theater 't Rode Hoedje (2014). *Wethouder Ligtelijn bij theater 't Rode Hoedje*. Geraadpleegd op 14 maart 2014 van http://www.edestad.nl/lokaal/wethouder_ligtelijn_bij_theater_t_rode_hoedje_2909939.html#.U1ZOR_I_uSo
- Tromp, J.H.M. en Rietmeijer, E.F.H. (1989), *De aanpak van onderzoek; Handleiding bij het opzetten van eenvoudig empirisch onderzoek voor scripties in het HBO*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum
- United Nations human rights. (2011). *Thematic study by the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights on participation in political and public life by persons with disabilities*, geraadpleegd op januari 2014 van <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Disability/Pages/ParticipationPoliticalAndPublicLife.aspx>
- Vane S. (2012), *Werken met drama*, zesde druk, 1.3 functies van drama, Den Haag: Uitgeverij Boom Lemma
- Wilken, J. P. (2007) *Zorg en ondersteuning in de samenleving: voorwaarden voor succesvolle vermaatschappelijking van de gehandicaptenzorg*, Amsterdam: Uitgeverij SWP

Bijlagen

Hier de CD-rom

De bijlagen kunt u vinden op de bijgeleverde cd-rom.

U vindt hier de volgende bijlagen:

- A. Plan van aanpak
- B. Voorbereiding en reflectie Beursvloer
- C. Interviewvragen
- D. Kernlabels
- E. Filmpjes experimenten
- F. Gespreksverslagen
- G. Interviews fragmenten
- H. Logboek
- I. Enquête ouderavond
- J. Interventielijst
- K. Individuele procesverslagen